

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**MOŽNOSTI A FORMY DIVERZIFIKÁCIE RIZIKA V SÚČASNÝCH
PODMIENKACH NA FINANČNOM TRHU A VYKÁZANIE TÝCHTO
INFORMÁCIÍ V ÚČTOVNEJ ZÁVIERKE POISŤOVNE**

Diplomová práca

2018

Bc. Marián Makva

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**MOŽNOSTI A FORMY DIVERZIFIKÁCIE RIZIKA V SÚČASNÝCH
PODMIENKACH NA FINANČNOM TRHU A VYKÁZANIE TÝCHTO
INFORMÁCIÍ V ÚČTOVNEJ ZÁVIERKE POISŤOVNE**

Diplomová práca

Študijný program:	Účtovníctvo a audítorstvo
Študijný odbor:	Účtovníctvo a audítorstvo
Školiace pracovisko:	Katedra účtovníctva a audítorstva
Vedúci záverečnej práce:	doc. Ing. Jitka Melúchová, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Týmto by som chcel pod'akovať pani doc. Ing. Jitke Melúchovej, PhD., za odborné vedenie, rady a pripomienky, ktoré mi pomohli pri vypracovaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

MAKVA, Marián: *Možnosti a formy diverzifikácie rizika v súčasných podmienkach na finančnom trhu a vykázanie týchto informácií v účtovnej závierke poisťovne* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta Hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva. – doc. Ing. Jitka Melúchová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2018, 76 s.

Cieľ záverečnej práce je analýza diverzifikácie rizika v poisťovniach so zreteľom na aplikáciu Solvenci II a splnení požiadavok podľa Medzinárodných účtovných štandardov. Práca má tri samostatné časti. V prvej časti, ktorej obsahom je aj jedna schéma a tri tabuľky sa zaoberá súčasnemu stavu riešenej problematiky doma a zahraničí. Náplňou tejto kapitoly je vymedzenie a zaradenie rizík v poistnom sektore, ozrejmienie spôsobu ich riadenia. Druhá časť práce je cieľ a metodika práce, kde sú definované hlavný a čiastkové ciele, kde už je aj vymedzená pozorovaná vzorka. Metodika práce v druhej časti diplomovej práce charakterizuje akým spôsobom sme sa dopracovali k výsledkom. Posledná časť, tretia kapitola sa venuje analýze výročných správ, účtovných závierok a správ o finančnom riadení a solventnosti. Výsledkom skúmanej problematiky je analýza riadenia rizík v jednotlivých poisťovniach a následnej diverzifikácie v podmienkach SR z účtovného hľadiska podľa Medzinárodných účtovných štandardov.

Kľúčové slová:

riziko, diverzifikácia rizika, poisťovňa, zaistenie, analýza rizika, solventnosť

ABSTRACT

MAKVA, Marián: *Possibilities and forms of risk diversification in the current financial market conditions and the recognition of information in the financial statements of insurance companies* – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic informatics; Department of Accounting and Auditing. – doc. Ing. Jitka Melúchová, PhD. – Bratislava: FEI EUBA, 2018, 76 p.

The aim of the final thesis is to analyze the risk of differences in the insurance companies with application Solvency II and application the requirements of international accounting standards. The work has three separate parts. In the first part, which contains one diagram and three tables, it deals with the current state of the solved problem of domestic and foreign. The purpose of this chapter is to define and include risks to the insurance sector as to how they are managed. The second part of the thesis is the aim and methodology of the work where the main and partial objectives are defined where the monitored sample is already defined. The work methodology in the second part of the diploma thesis characterizes how we have achieved the results. Finally, the third chapter deals with the analysis of annual reports, financial statements and financial management and solvency reports. The result of the problem is an analysis of the risk management in individual insurance companies and the subsequent diversification in the Slovak Republic from the accounting point of view according to the international accounting standards.

Key words:

risk, diversification of risk, insurance company, secure, risk analysis, solvency

OBSAH

ÚVOD.....	12
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	14
1.1 Všeobecná charakteristika poistenia a zaistenia	14
1.2 Legislatívna úprava poistenia a zaistenia v podmienkach Európskeho finančného trhu	17
1.3 Legislatívna úprava poistenia a zaistenia v podmienkach Slovenskej republiky	27
1.4 Riadenie rizík	29
1.4.1 Charakteristika, klasifikácia rizík a manažment riadenia poisťovní a zaistovní.....	31
1.4.2 Poistné riziko	32
1.4.3 Finančné riziko	34
1.3 Prenos rizika	37
1.3.1 <i>Zaistenie.....</i>	<i>37</i>
1.3.2 <i>Spolupoistenie.....</i>	<i>45</i>
1.3.3 <i>Poisťovacie a zaist'ovacie poly</i>	<i>46</i>
1.4 Špecifické formy diverzifikácie rizika	46
1.4.1 <i>Samopoistenie</i>	<i>47</i>
1.4.2 <i>Kaptívne poisťovne a zaist'ovne</i>	<i>47</i>
2 Ciel práce	49
3 Výsledky práce a diskusia	51
3.1. Formy diverzifikácie rizika v AEGON Životná poisťovňa, a. s.....	51
3.2. Formy diverzifikácie rizika v NN Životná poisťovňa, a. s.....	56
3.3. Formy diverzifikácie rizika v Kooperatíva poisťovňa, a. s.....	60
3.4. Formy diverzifikácie rizika v Allianz–Slovenská poisťovňa, a. s.....	66
3.5. Porovnanie životných a neživotných poisťovní z hľadiska diverzifikácie.....	70
Záver	74
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	75

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK, SCHÉM A SKRATIEK

Grafy:

- Graf č. 1: Postúpené riziká zaist'ovateľom AEGON
- Graf č. 2: Postúpené riziká zaist'ovateľom v spoločnosti NN Životná poisťovňa
- Graf č. 3: Postúpené riziká zaist'ovateľom v Kooperativa
- Graf č. 4: Postúpené riziká zaist'ovateľom v Allianz – SP

Tabuľky:

- Tabuľka č. 1: Výhody a nevýhody fakultatívneho zaistenia
- Tabuľka č. 2: Výhody a nevýhody obligatórneho zaistenia
- Tabuľka č. 3: Funkcie zaistenia
- Tabuľka č. 4: Kapitálová požiadavka AEGON
- Tabuľka č. 5: Kapitálová požiadavka NN Životnej poisťovne
- Tabuľka č. 6: Kapitálová požiadavka v poisťovni Kooperativa
- Tabuľka č. 7: Kapitálová požiadavka v ASP
- Tabuľka č. 8: Porovnanie životných poisťovní
- Tabuľka č. 9: Porovnanie životných poisťovní
- Tabuľka č. 10: Percentuálne porovnanie zaistenia životných a neživotných poisťovní

Schémy:

- Schéma č. 1: Riadenie rizika
- Schéma č. 2: Princíp zaistenia
- Schéma č. 3: Detailné členenie zaistenia

Skratky:

- **ERM** - Enterprise Risk Management
- **ORSA** - Proces vlastného posudzovania rizík a solventnosti
- **COSO** – Systéme riadenia podnikateľských rizík
- **ARM** – Active Risk Management
- **NFR** - Nefinančné riziká
- **VIG** - Vienna Insurance Group
- **Allianz SE** - Allianz Societas Europaea
- **ASP** - Allianz – Slovenská poisťovňa
- **IFRS** – Medzinárodné účtovné štandardy

- **EHS** – Európske hospodárske spoločenstvo
- **ES** – Európske spoločenstvo
- **IAS** – Medzinárodné účtovné štandardy
- **NBS** – Národná banka Slovenska
- **ÚZ** – Účtovná závierka
- **EÚ** – Európska únia

ÚVOD

Fyzické osoby, právnické osoby všetci sme vystavený riziku ktoré sa neustále mení, každá generácia sa stretáva s novými typmi rizík. V histórii mali obyvatelia iný druh rizika ako dnes, kedy nás okrem bežného úrazu, poškodenia majetku ohrozujú taktiež prírodné katastrofy, teroristické útoky a riziká spojené s kybernetikou.

Prirodzene vznikla potreba tieto riziká minimalizovať a tak vznikli poisťovne, ktoré preberajú na seba všetky riziká ktoré sú schopné na základe aktuárskych výpočtov oceniť. Z toho logicky vyplýva, že poisťovne podstupujú obrovské riziko prebratím rizík od ostatných subjektov. Z tohto dôvodu je nevyhnutné aby mala poisťovňa prepracovaný systém riadenia rizík.

Minulosť nám ukazuje, že nie všetky poisťovne mali rizikový manažment nastavený dostatočne a preto ich je potrebné kontrolovať, o túto kontrolu sa stará či už priamo alebo nepriamo štát, ktorý pomocou zákonov, nariadení a smerníc upravuje činnosť a zverejňovanie informácií v poisťovniach.

Cieľom práce je analýza diverzifikácie rizika v poisťovniach so zreteľom na informácie zverejňované v jednotlivých poisťovniach a ich následné vzájomné porovnanie a kontrola na úrovni programu Solvency II.

V prvej kapitole sú uvedené informácie v teoretickej rovine, ktoré nás majú oboznámiť s problematikou. V prvej podkapitole prvej kapitoly sú definície jednotlivých pojmov s ktorými sa budeme stretávať v práci, taktiež i v praktickej časti. V tejto kapitole sú vymedzené aj právne normy na národnej a nadnárodnej úrovni upravujúce problematiku diverzifikácie rizika. Ďalej v prvej kapitole sú vymedzené druhy rizík akým je poisťovňa vystavená a následne ako možno riziko eliminovať.

V druhej kapitole sú vymedzené hlavný a pomocné, teda čiastkové ciele diplomovej práce. V tejto kapitole práce je taktiež opísané čomu konkrétne sa chceme venovať v praktickej časti a aké metódy a aké zdroje je nevyhnutné použiť na dosiahnutie stanovených cieľov.

V tretej kapitole sú uvedené výsledky práce, ktoré sme dosiahli po aplikovaní teoretických poznatkov a metodiky popísanej v druhej kapitole. Tretia kapitola je zameraná na konkrétne poisťovne, kde je aplikovaná teória na prax. V poslednej kapitole práce sa venujeme analýze vzorky pre účely posúdenia aplikácie Solvenci II, splnenie kapitálovej požiadavky a spôsob zmenšovania rizík.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Táto kapitola sa venuje teoretickému definovaniu rizika, neistoty, poistenia, zaistenia, spolupoistenia, poisťovacích a zaist'ovacích pól'ov, kaptívnych poisťovní a zaist'ovní.

„Poisťný trh je špecifické odvetvie ekonomiky, ktorého činnosť má nielen mikroekonomický význam, ale taktiež makroekonomický význam. Poisťovne poskytujú poisteným ochranu vo forme poistenia rizík, eliminujú finančné dopady náhodných negatívnych udalostí. Poisťovne majú významnú úlohu aj z hľadiska makroekonomického významu, tvorbu technických rezerv a následným investovaním daných prostriedkov poskytujú hospodárstvu voľné finančné prostriedky. Odmenu za poskytnutie daných prostriedkov poisťovne očakávajú vo forme výnosov z finančných investícií, ako napr. vo forme debetného úroku, kupónu pri dlhopisov a predovšetkým v náraste trhovej hodnoty akcie. Pri výkone svojej podnikateľskej činnosti sa poisťovne stretávajú s heterogenitou rizík.“¹

1.1 Všeobecná charakteristika poistenia a zaistenia

Poistenie je jednou z foriem ochrany spoločnosti pred negatívnymi dôsledkami náhodných udalostí, znamenajúcich straty tak na majetku, zdraví ako aj životoch. Poistenie nemôže predísť týmto udalostiam, kedy nastávajú straty, ale môže aspoň nahradiť vzniknuté straty finančne. Poistením rozumieme prenos možného negatívneho dopadu rizika z osoby ohrozenej rizikom na inú osobu, teda poisťovateľa. Poisťovateľom rozumieme poisťovne alebo zaist'ovne. Zaist'ovne sú poisťovne poisťovní.

Poisťovňa je podnikateľský subjekt ktorý sa zaoberá prenosom rizika od poistenca, za ktoré poistenec poisťovateľovi platí poisťné a pri vzniku poisťnej udalosti, poistencovi vznikne nárok na poisťné plnenie od poisťovateľa.

Poisťná udalosť je náhodná udalosť ktorá je definovaná v poisťnej zmluve a viaže sa s povinnosťou poisťovateľa poskytnúť poisťné plnenie poistencovi.

¹ HORÁKOVÁ, G. – PÁLEŠ, M. – SLANINKA, F., 2015 *Teória rizika v poistení*. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o. 424 s. ISBN 978-80-8168-273-5 str. 35

Poistenec je fyzická alebo právnická osoba, ktorá má uzatvorenú poistnú zmluvu s poisťovateľom, na základe ktorej má poistenec povinnosť platiť poistné.

Poisťovateľ je právnická osoba, ktorá má oprávnenie podľa zákona prevádzkovať poisťovaciu činnosť.

Poisťovacia činnosť

Zákon o poisťovníctve definuje poisťovanie nasledovne: „Poisťovacou činnosťou je podnikateľská činnosť podľa tohto zákona, ktorou je preberanie poistných rizík od osôb ohrozených rovnakým alebo podobným rizikom, vytváranie a organizovanie poistného kmeňa, vytváranie technických rezerv na všetky záväzky voči oprávneným osobám z poistných zmlúv a plnenie týchto záväzkov za odplatu, ktorá sa určí s použitím poistnej matematiky a štatistiky.“²

Poisťovaciu činnosť vykonáva okrem poisťovne ako takej aj Kaptívna poisťovňa, ide o poisťovňu, ktorú vlastní finančná inštitúcia ktorá nie je poisťovňa, zaistovňa alebo skupina zaistovní, či poisťovní alebo vo vlastníctve iných finančných inštitúcií ktorých cieľom nie je poskytovať poistenie výlučne na riziká, ktoré súvisia priamo s finančnou inštitúciou ktorou je kontrolovaná, alebo čiastočne vlastnená (pre naše potreby budeme všetky tieto spoločnosti označovať ako „poisťovňa“). Taktiež zaistovaciu činnosť vykonáva okrem zaistovne aj Kaptívna zaistovňa, ktorej podstatu definície sme si vysvetlili už pri Kaptívnej poisťovni.

Zaistovacia činnosť

„Zaistenie je špecifickou formou poistenia, pri ktorom poisťovateľ prenáša časť rizika poistného kontraktu, prípadne celého portfólia kontraktov, na inú poisťovaciu spoločnosť – na zaistovateľa. Individuálne alebo celkové poistné plnenia sa tak rozdelia určitým spôsobom – podľa druhu zaistenia – medzi priameho poisťovateľa a zaistovateľa. Za prenesenie časti rizika prvopoisťovateľ odstupuje zaistovateľovi časť inkasovaného

² Zákon č. 39/2015 §4 ods. 13 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

poistného. Zaisťovateľ môže časť rizika ďalej cedovať, takže nakoniec môže byť riziko chránené viacerými poist'ovacími subjektmi so zložitou štruktúrou vzťahov a ekonomických väzieb.“³

Podľa Horákovej (2015) zaistením rozumieme prevod časti rizika z poist'ovateľa na iného poist'ovateľa, ktorý zväčša nie je poisteným v žiadnom zmluvnom vzťahu. Prvopoist'ovateľ, ktorého označujeme cedent postupuje časť prijatého rizika od poistencov na cesionára, teda zaisťovateľa.⁴

Zákon o poisťovníctve zasa vysvetľuje zaisťovaciu činnosť ako: „Zaisťovacia činnosť je podnikateľská činnosť podľa tohto zákona, ktorou je prijímanie rizík postúpených poisťovňou, poisťovňou z iného členského štátu, zahraničnou poisťovňou, zaisťovňou, zaisťovňou z iného členského štátu alebo zahraničnou zaisťovňou; zaisťovacou činnosťou je aj prijímanie rizík postúpených akémukoľvek členovi združenia upisovateľov Lloyd's poisťovňou, poisťovňou z iného členského štátu, zahraničnou poisťovňou, zaisťovňou, zaisťovňou z iného členského štátu alebo zahraničnou zaisťovňou.“⁵

Zaisťovňa je podnikateľský subjekt, ktorý sa zaoberá zaistením. Zaisťovňa je špecifická poisťovňa ktorá preberá časť rizika, ale aj zisku od poisťovne, aby poisťovňa mala lepšiu solventnosť a pritom mohla zabezpečiť poistenie pre viacero klientov. Zaisťovňa môže poskytovať aj poistenie v základnom ponímaní.

³ KRÁTKA, Z., 2007. Zaistenie, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 7

⁴ Spracované podľa: HORÁKOVÁ, G. – PÁLEŠ, M. – SLANINKA, F., 2015 *Teória rizika v poistení*. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o. 424 s. ISBN 978-80-8168-273-5 str. 26

⁵ Zákon č. 39/2015 §4 ods. 14 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Poznáme 2 základné metódy zaistenia:

Fakultatívne zaistenie – ide o jedinečný prístup ku každému prípadu, každej poistnej zmluve. Takéto zaistenie využívame pri špeciálnych prípadoch, keď požiadavky sú veľmi ťažko štandardizované. Podmienky zaistenia vpracováva upisovateľ, ktorá na základe analýz vyjadrí stanovisko k danému riziku, či ho zaist'ovňa bude kryť, ak áno za akých podmienok, alebo zaistenie odmietne.

Obligatórne zaistenie – je štandardizované poistenie, ktoré sa rieši na základe zmluvy medzi poist'ovňou a zaist'ovňou. Poist'ovňa značnú časť poistných produktov presunie na zaist'ovňu. Takéto zaistenie sa využíva pri poistných zmluvách s rovnakými prvkami poistenia.

Špecifickou formou zaistenia je „Finitné zaistenie“, ide o zaistenie v ktorom určená maximálna možná strata, teda maximálne prenesené riziko vyplývajúceho tak z prenosu významného upisovacieho rizika, ako aj z prenosu rizika načasovanie, presiahne počas trvania zaistnej zmluvy sumu postúpeného poistného o významnú maximálnu sumu, o takéto zaistenie ide ak:

- značne zohľadňuje časovú hodnotu peňazí
- eliminuje výkyvy ekonomických efektov medzi zmluvnými stranami počas trvania zaistnej zmluvy

1.2 Legislatívna úprava poistenia a zaistenia v podmienkach Európskeho finančného trhu

„Vznikom Európskej únie sa vytvorila potreba zjednotiť účtovné pravidlá a postupy vykazovania, aby bolo možné porovnávať prezentované ekonomické výsledky účtovných jednotiek v rámci spoločenstva. Táto snaha viedla k vytvoreniu medzinárodných účtovných noriem, ktorými by sa riadili spoločnosti pri zostavovaní svojich účtovných

závierok. Vydaním nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1606/2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem sa v rámci Európskej únie zaviedlo používanie IFRS.“⁶

„Jednotný poistný trh v rámci Európskej únie umožnil ľahší vstup poisťovní na jednotlivé národné trhy a tým podporil väčšiu konkurenciu v tomto sektore. Ak majú poisťovne záujem zostať konkurencieschopné v nových podmienkach, musia byť schopné sa im prispôbiť a ponúkať čoraz sofistikovanejšie produkty pre svojich klientov, aby predbehli svoju konkurenciu. Proces deregulácie a liberalizácie, pri ktorom vznikol jednotný poistný trh, priniesol základné princípy a pravidlá, ktoré platia pre všetky členské štáty Európskej únie. Základnými princípmi, na ktorých stojí jednotný trh je systém jednej licencie, dohľad domovskej krajiny a sledovanie solventnosti poisťovní.“⁷

V Európskom poisťovníctve jednotný poistný trh je právnou realitou pre členské štáty Európskeho spoločenstva od 1.10.1994. Jednotný poistný trh sa vyznačuje niekoľkými princípmi.

Hlavné ciele jednotného poistného trhu Európskej únie môžeme zhrnúť do niekoľkých najdôležitejších bodov:

- “ Dosiahnuť, aby každá poisťovacia spoločnosť z ktoréhokoľvek členského štátu mala na celom území Európskej únie vytvorené rovnaké podmienky pri predaji svojho poistného produktu bez toho, že by musela zriaďovať na území daného štátu svoju pobočku.
- Vytvoriť také právne prostredie, aby poisťovne podliehali rovnakým pravidlám dozoru.
- Zabezpečiť, aby záujemca o poistenie, právnická alebo fyzická osoba, mal možnosť kúpiť si produkt poistenia v ktoromkoľvek štáte Európskej únie.
- Garantovať každému poistencovi rovnakú právnu ochranu na celom území Európskej únie.

⁶ MELUCHOVÁ, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS. Bratislava: Iura Edition, 2009. s.37,38. ISBN 978-80-8078-278-8.

⁷ <http://maag.euba.sk/documents/KonkurencieschopnostpoistovninatrhuEuropskejunie.pdf>

- Vytvoriť možnosti pre maklérov a ostatných sprostredkovateľov vykonávať sprostredkovateľskú činnosť poistenia za rovnakých podmienok.
- Zabezpečiť, aby boli k dispozícii adekvátne a porovnateľné finančné informácie o všetkých poisťovniach na trhu Európskej únie.
- Zabezpečiť, aj keď nebude úplne jednotné poistné zmluvné právo, že výber zmluvného práva nebude predmetom súťaže.
- Odstrániť akékoľvek obmedzenia pre devízové transakcie pri poistných operáciách.“⁸

Pre jednotný Európsky poistný trh je potrebná legislatívna úprava, ktorá je zabezpečená záväznými smernicami pre každého člena Európskej únie. Túto úpravu zabezpečujú práve smernice, ktorých cieľom je vytvorenie prostredia pre jednotný európsky poistný trh, okrem smerníc sú veľmi dôležitou legislatívnou súčasťou aj Medzinárodné účtovné štandardy (ďalej len ako IFRS)

Ako uvádza Gergelyová (2012) smernica, ktorá priniesla prvú jednotnú európsku reguláciu sprostredkovania poistných produktov a zaistenia bola smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/92/ES z 9. decembra 2002 o sprostredkovaní poistenia. Pri tejto smernici sa však uplatňovala požiadavka minimálnej harmonizácie, čo znamená, že členským štátom bola pri aplikácii do národnej legislatívy ponechaná vo veľkej miere voľná ruka. Keďže bolo potrebné zohľadniť praktické skúsenosti po aplikovaní prvej smernice, bola potrebná snaha o väčšiu harmonizáciu, čo sa udialo novou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi.

Podľa Melúchovej (2009) bola prvá smernica ktorá vytvorila podmienky pre jednotný európsky trh o ktorej píše „Európska únia už v roku 1964 prijala smernicu 64/225/EHS o slobode usídlenia a o voľnom pohybe služieb v oblasti zaistenia. Podstata voľného poskytovania služieb spočíva v tom, že poisťovatelia, ktorých ústredie sa nachádza v ktoromkoľvek členskom štáte, musia mať úplnú voľnosť pri prevádzkovaní svojej činnosti v ktoromkoľvek inom členskom štáte a je im umožňovať na trhu úplnú

⁸ Voľný pohyb služieb, In: http://kbdesign.sk/cia/eu_pravo_na_slovensku/original/13%20VPsluziebPJK.htm

škálu svojich poisťovacích produktov bez toho, aby museli zriadiť pobočku alebo inú formu prítomnosti na tamojšom finančnom trhu.“⁹

K najvýznamnejším smerniciam, ktoré upravujú alebo upravovali problematiku poistenia a zaistenia patria:

- smernica 72/166/EHS z roku 1972 o systéme fungovania zelenej karty
- smernica 87/343/EHS z roku 1978 o úverovom poistení a poistení kaucie
- smernica 78/473/EHS z roku 1978 o spolupoistení
- smernica 84/641/EHS z roku 1984 o asistenčnom poistení
- smernica 87/344/EHS z roku 1987 o poistení právnej ochrany
- smernica 90/232/EHS z roku 1990 o poistení motorových vozidiel
- smernica 91/674/EHS z roku 1991 o ročnej účtovnej závierke
- smernica 92/49/EHS z roku 1992 o neživotnom poistení (smernica 3. generácie)
- smernica 98/78/ES z roku 1998 o doplnkovom dozore nad spolupoistením
- smernica 2000/64/ES z roku 2000 o výmene informácií s tretími krajinami
- smernica 2001/17/ES z roku 2001 o reorganizácií a likvidácií poisťovní
- smernica 2002/13/ES z roku 2002 o požiadavkách na solventnosť a neživotnom poistení
- smernica 2002/83/ES z roku 2002 o životnom poistení (smernica 4. generácie)
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/68/ES o zaistení,
- smernica 2002/87/ES z roku 2002 o dohľade nad poisťovňami
- smernica 2002/92/ES z roku 2002 o sprostredkovaní poistenia
- smernica 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi.
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/58/EÚ o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II – nahradila mnohé smernice)
- ďalšie smernice upravujúce garančný fond

IFRS sa zaoberajú vedením účtovníctva a zostavovaním účtovnej závierky, ktoré stanovujú pravidlá a princípy tak aby používatelom informácií z účtovníctva poskytovali verné a pravdivé zobrazenie skutočností. Medzi hlavné IFRS, ktoré ovplyvňujú účtovníctvo poisťovní patria:

⁹ MELUCHOVA, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS, Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o. ISBN 978-80-8078-278-8 str. 18

IFRS 4 – Poistné zmluvy

IFRS 7 Finančné nástroje – zverejňovanie,

IFRS 9 – Finančné nástroje,

IFRS 13 – Oceňovanie reálnou hodnotou a samozrejme

IAS 27 – Konsolidovaná účtovná závierka,

IAS 1 – Prezentácia účtovnej závierky a všetky IFRS ktoré sa zaoberajú účtovníctvom a vykazovaním účtovnej závierky.

IFRS 17 – Poistné zmluvy, ktoré nahradí od roku 2021 IFRS 4 ktoré je platné v súčasnosti

Najvýznamnejším IFRS v pôsobení na poistný trh je práve IFRS 4, ktorý hovorí o nevyhnutnosti správnej klasifikácií zmlúv, ktorá je dôležitá pre určenie rizík z nich plynúcich. Definuje poistnú zmluvu ako „zmluvu, v rámci ktorej jedna strana akceptuje významné poistné riziko od druhej strany formou dohody o odškodnení poistníka, v prípade že špecifikovaná budúca neistá udalosť negatívne ovplyvní poisteného.“¹⁰

„Podstatu poistnej zmluvy tvorí neistota či k poistnej udalosti dôjde, kedy k nej dôjde alebo akú sumu bude musieť poisťovateľ zaplatiť, keď k tejto udalosti dôjde. Zmluva, ktorá vystavuje poisťovateľa finančnému riziku bez významného poistného rizika, nie je poistnou zmluvou. Takéto zmluvy klasifikujeme ako investičnú zmluvy a poisťovne ich vykazujú podľa štandardu IFRS 7. Zmluva, ktorá nie je poistnou ani investičnou zmluvou je definovaná ako servisná zmluva a vykazovaná podľa IAS 18 Výnosy.“¹¹

Od roku 2021 bude IFRS 4 nahradené novým IFRS 17 – Poistné zmluvy. Pri novom IFRS pôjde o nový spôsob účtovania o poistných zmluvách, kde bude potrebné aby sa poisťovne dôkladne pripravili, nakoľko bude mať IFRS 17 dopad na už existujúce aktuárske oceňovacie modely a ich prepojenie s účtovníctvom. „Nový štandard podstatne ovplyvňuje trvanie, výšku a volatilitu vykazovaných ziskov a tiež ocenenie poistných záväzkov a tým i kapitál poisťovní.“¹²

¹⁰ Nariadenie komisie (ES) č.2236/ 2004 z 29.decembra 2004. [cit. 2011-12-11] Dostupné na internete : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:392:0001:0145:SK:PDF>

¹¹ RICHTER, M. 2005. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví - IFRS 4 - Pojistné smlouvy [online]. 2005. s.6. [cit. 2012-03-23] Dostupné na internete : <https://www.pwc.com/cz/cs/ucetnictvi/ifrs-clanky-2005/ifrs-4-pojistne-smlouvy.html>

¹² <http://www.opoistenie.sk/poistny-trh/europska-legislativa/ifrs-17-poistnej-zmluvy-odpocet-do-roku-2021-zacal/>

Jedným z najvýznamnejších míľnikov pre liberálny poistný trh bol 19. december 1991, kedy bola prijatá Európska smernica 91/674/EHS o ročnej účtovnej závierke a konsolidovanej účtovnej závierke poisťovacích spoločností, ktorá je aj základným kameňom pre národnú úpravu účtovníctva poisťovní. Ktorá bola nahradená smernicou Európskeho parlamentu a rady 2013/34/EÚ z 26. júna 2013 o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov.

Ďalším veľmi významný dátum v účtovníctve poisťovní a v súčasnosti najrozsiahlejší zásah do poistného trhu v poslednom období bol 1. januára 2016, kedy bol zavedený projekt Solvenci II, ktorý zabezpečuje dohľad nad poisťovníctvom a harmonizuje finančné trhy.

Solventnosť II

„Solvency II predstavuje modernú metodiku regulácie poisťovníctva v rámci EÚ v dlhodobom horizonte. Ide o systematický a komplexný prístup k riadeniu rizík, pričom solventnosť sa na účely tejto metodiky prezentuje ako schopnosť poisťovateľa uhradiť v ľubovoľnom čase záväzky z poistných zmlúv, pričom úhrada záväzkov musí byť garantovaná vlastnými zdrojmi poisťovateľa.“¹³

„Solventnosťou poisťovne sa rozumie schopnosť v každom okamihu zabezpečiť vlastnými zdrojmi úhradu záväzkov vyplývajúcich z vykonávania poisťovacej a zaistovacej činnosti. Na zabezpečenie schopnosti uhradiť riadne a včas záväzky z poisťovacej činnosti je poisťovňa povinná vytvoriť a nepretržite dodržiavať skutočnú mieru solventnosti najmenej vo výške požadovanej miery solventnosti.“¹⁴

„V rámci Solvency II sú určené ciele, ako napr. zvýšenie ochrany klientov poisťovne, ale aj príjemcov poistného plnenia, zohľadnenie trhového vývoja, zlepšenie konkurencieschopnosti poisťovateľov a zaistovateľov na medzinárodnej úrovni, zvýšenie harmonizácie v poistnom sektore v rámci Európskej únie, zameranie sa na najnovší vývoj

¹³ PÁLEŠ, M., 2016 Aktuárstvo v režime Solventnosť II, Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava ISBN 978-80-225-4288-3

¹⁴ MELUCHOVÁ, J. 2015. Prednášky z predmetu účtovníctvo poisťovní. Bratislava

čo sa týka dohľadu nad obozretným podnikaním, poisťnej a finančnej matematike a v riadení rizík a iné.“¹⁵

Základné princípy:

- direktívny spôsob implementácie
- integrovaný prístup ku všetkým typom identifikovateľných rizík poisťovne
- princíp rizikovo viazaného kapitálu
- reálne ocenenie aktív a pasív poisťovne
- motivácia pre tvorbu a aplikácie interných modelov

Tabuľka č. 1: Vymedzenie štruktúry Solventnosť II¹⁶

Solventnosť II		
<i>Základné piliere bezpečnosti</i>		
I. Požiadavky	II. Dohľad	III. Trhová disciplína
Kapitálová	Riadenie rizík	Zverejňovania informácií o rizikách
Kapitálovej solventnosti	Vnútorná kontrola	
Technických rezerv	Princípy dohľadu	Analýzy aktív a technických rezerv

Pilier I

Hlavným zámerom sú kvantitatívne požiadavky na meranie rizika. Solventnosť II požaduje, aby poisťovne a zaistovne mali počas celej doby existencie použiteľný kapitál na krytie kapitálovej požiadavky na solventnosť. Poisťovňa počíta kapitálovú požiadavku na solventnosť minimálne raz ročne a má povinnosť hlásiť výsledky výpočtu orgánom dohľadu. Najnižšiu prípustnú dolnú hranicu pre solventnosť poisťovne nazývame „minimálna kapitálová požiadavka“. Jej výška je v rozmedzí 25 % až 45 %.

¹⁵ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Solventnost_II.pdf

¹⁶ Vlastné spracovanie

Pilier II

Druhý pilier Solventnosti II je zameraný na kontrolné mechanizmy a systémy riadenia rizík, zodpovedajúce obchodnej štruktúre a rizikovému profilu spoločnosti. Pilier II je určený aj na posilnenie úlohy predstavenstva, deklarácia investičných pravidiel spoločnosti a iné. Navyše je potrebné informovať orgán dohľadu o vymenovaných skutočnostiach vrátane obojstranného rešpektovania princípu vnútornej kontroly založeného na vlastnom posúdení rizika a solventnosti, čo umožňuje využiť vykazovanie solventnosti nielen pre potreby dohľadu.

Systém správy a riadenia požaduje riadiaci a kontrolný systém, ktorého kľúčové funkcie sú:

- funkcia riadenia rizík
- funkcia vnútorného auditu
- funkcia zabezpečovania súladu s predpismi
- aktuárska funkcia

Pilier III

Solventnosť II podporuje zverejňovanie informácií poisťovní. Tretí pilier je zameraný na produkciu výkazov a správ, spomedzi ktorých sú najdôležitejšie:

- pravidelná správa orgánom dohľadu
- verejná ročná správa o solventnosti a finančnej situácii spoločnosti
- správa orgánom dohľadu o vlastnom posúdení rizika solventnosti
- kvantitatívne reportovacie šablóny

Charakteristika Solventnosť II:

„Pravidlá sledovania solventnosti sú založené na princípoch a nie na presných predpisoch, ktoré nedokážu zodpovedať rýchlo sa meniacemu vývoju. Výpočet požiadavky kapitálovej solventnosti vyžaduje ocenenie na reálnu hodnotu, čím zabezpečí verné zobrazenie majetku spoločnosti. Požiadavka na explicitnú kvantifikáciu rizík a ich vzájomných vzťahov podporuje vývoj a aktívne využívanie interných rizikových modelov. Projekt Solventnosť II zahŕňa kvantitatívne požiadavky, kvalitatívne požiadavky, ako aj

trhovú disciplínu. Pravidlá Solventnosť II umožnia komplexný pohľad na kapitálové vybavenie poisťovne vo vzťahu k jej rizikovej situácii.“¹⁷

Poslaním Solventnosti II je zabezpečenie primeraného zobrazenia rizika v poisťovníctve, stabilitu a istotu v odvetví, kde výsledkom bude bezpečnosť pre poisteného. Tento nový systém má riziká zachytávať a kryť pomocou vlastných zdrojov.

Ciele projektu Solventnosť II podľa NBS sú:

- zvýšenie ochrany poistníkov a príjemcov poistného plnenia,
- podchytiť najnovší vývoj v oblasti dohľadu nad obozretným podnikaním, poisťnej a finančnej matematike a v riadení rizík,
- zlepšiť reguláciu dohľadu nad finančných trhom,
- zlepšiť integráciu v rámci poistného trhu EÚ,
- prehĺbiť harmonizáciu v sektore poistenia v rámci krajín EÚ,
- zamedzenie prebytočnej kapitalizácie spoločností,
- podpora lepšej regulácie (dôraz na princípy)
- zlepšiť medzinárodnú konkurenčnú schopnosť poisťovateľov.

„Zámerom projektu Solventnosť II je zaviesť nový harmonizovaný rizikovo orientovaný režim dohľadu a kapitálových požiadaviek pre poisťovne a zaistovne pôsobiace v členských krajinách EÚ. Poisťovne budú musieť pracovať vo veľmi exaktne prepracovanom a transparentnom režime.“¹⁸

Povinnosti plynúce zo Solventnosť II

Poisťovne sú povinné minimálne raz ročne zverejniť správu o svojej solventnosti a finančnom stave. Správa o solventnosti a finančnom stave obsahuje popis vykonávanej činnosti inštitúcie, systém správy a riadenia rizika a jeho vhodnosti, techniky znižovania rizika, podklady a metódy na ocenenie aktív, technických rezerv a ostatných záväzkov. Správa o solventnosti obsahuje informácie o riadení kapitálu hlavne o:

¹⁷ MAJTANOVA, A – VACHALKOVA, I., 2009 Solventnosť – nové trendy v riadení poisťovní, Bratislava Iura Edition ISBN 978-80-8078-261-0

¹⁸BERACKA, J. 2015. Nový zákon o poisťovníctve prináša zmeny v PZP aj Európske pravidlá, (online). 2015, (cit. 25.11.2015). Dostupné na internete: <http://www.nextfuture.sk/poistovne/clanky/Novy-zakono-poistovnictve-prinasa-zmeny-v-PZP-aj-europske-pravidla>.

- Štruktúre, hodnote a kvality vlastných zdrojov,
- Hodnotu kapitálovej požiadavky na solventnosť
- Informácie o vnútornom modeli na výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť
- Vyčíslenie rozdielu nedodržania kapitálovej požiadavky a vysvetlenie príčiny vzniku nedodržania.

Správa o solventnosti a finančnom stave sa zverejní až po schválení predstavenstvom alebo iným štatutárnym orgánom poisťovne.

„Smernice EÚ, ako aj zákon o poisťovníctve požadujú, aby poisťovne počas celej doby vykonávania poisťovacej (zaistovacej) činnosti trvale zabezpečovali vlastnými zdrojmi úhradu záväzkov vyplývajúcich z uzavretých poistných (investičných) zmlúv. Túto schopnosť musí poisťovňa preukázať samostatne v poistných druhoch neživotného poistenia aj životného poistenia vytvorením a dodržiavaním skutočnej miery solventnosti, najmenej vo výške požadovanej miery solventnosti. Skutočnou mierou solventnosti sa rozumie výška vlastných zdrojov poisťovne znížená o výšku nehmotného majetku, hodnotu vlastných akcií a majetkových účastí v inej poisťovni alebo finančnej inštitúcii.“¹⁹

Problematiku Solventnosť II upravujú 2 delegované nariadenia EÚ:

- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2017/669 zo 16. decembra 2016, ktorým sa opravuje bulharské, české, estónske, francúzske, grécke, chorvátske, litovské, maltské, rumunské, slovenské a švédske jazykové znenie delegovaného nariadenia (EÚ) 2015/35, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II)
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2015/35 z 10. októbra 2014, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia

¹⁹ MELUCHOVA, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS, Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o. ISBN 978-80-8078-278-8 str.28

1.3 Legislatívna úprava poistenia a zaistenia v podmienkach Slovenskej republiky

„Poistovníctvo prešlo významnými historickými a ekonomickými zmenami od prvopočiatkov poistenia až po rok 1991, keď zanikol monopol jedinej poisťovne – Slovenskej štátnej poisťovne a na slovenský poistný trh vstúpila konkurencia v podobe novovzniknutých domácich i zahraničných poisťovní. Prvý slovenský „porevolučný“ zákon o poisťovníctve bol prijatý v roku 1991. Vytvoril podmienky pre formovanie liberálneho poistného trhu a umožnil realizáciu ekonomickej reformy v oblasti poisťovníctva. Zákon upravil podmienky podnikania a demonopolizáciou poisťovníctva bolo umožnené zakladať poisťovne ako akciové spoločnosti s domácim aj zahraničným kapitálom. Oživený poistný trh prinášal inováciu v ponuke poistných produktov a vytváral konkurenciu medzi poisťovacími subjektmi.“²⁰

Po zavedení medzinárodných účtovných noriem sa stali slovenské finančné výkazy poisťovní kvalitnejšie na obsah informácií a porovnateľné s výkazmi poisťovní v zahraničí, nakoľko pred IFRS neobsahovali finančné výkazy dostatok údajov v porovnaní so zahraničím.

Poisťovníctvo sa na území Slovenskej republiky riadi týmito právnymi predpismi:

- poisťovňa je kapitálová spoločnosť, ktorej prikazuje zákon č.513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov (ďalej len Obchodný zákonník) viesť účtovníctvo podľa §35.
- Kapitálové spoločnosti taktiež musia dodržiavať aj Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len Občiansky zákonník)
- poisťovňa ako účtovná jednotka sa musí riadiť najmä č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o účtovníctve)
 - o tento zákon prikazuje poisťovniam a ostatným spoločnostiam určeným zákonom o účtovníctve podľa §17 písm. a) viesť účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku (ďalej len ako ÚZ) podľa osobitných predpisov, kam patria IFRS a nariadenia a smernice EU
- ako daňovník sa musí poisťovňa riadiť daňovými zákonmi

²⁰ MELUCHOVA, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS, Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o. ISBN 978-80-8078-278-8 str. 20

- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.
- problematiku poisťovní upravuje je zákon č. 39/2015 Z.z. o poisťovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o poisťovníctve)
- ďalšími zákonmi ktoré ovplyvňujú činnosť, účtovníctvo a vykazovanie v ÚZ sú:
 - zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
 - zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
 - zákon č. 747/2004 Z. z. o dohlade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- okrem zákonov upravujú činnosť, účtovníctvo a vykazovanie v ÚZ aj opatrenia a vyhlášky Národnej banky Slovenska, ktorá vykonáva dohľad nad činnosťou poisťovní:
 - Opatrenie NBS č. 5/2015, ktorým sa ustanovuje spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa § 77 ods. 1 zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
 - Opatrenie NBS č. 6/2015 o solventnosti pre poisťovne, na ktoré sa neuplatňuje osobitný režim, a pre zaistovne, pobočky zahraničných poisťovní a pobočky zahraničných zaistovní
 - Opatrenie NBS č. 8/2015, ktorým sa ustanovuje spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vykonávanie poisťovacej činnosti a na udelenie povolenia na vykonávanie zaistovacej činnosti pre subjekty, na ktoré sa nebude uplatňovať osobitný režim
 - Opatrenie NBS č. 8/2016 o predkladaní výkazov poisťovňou, zaistovňou, pobočkou zahraničnej poisťovne, pobočkou zahraničnej zaistovne, poisťovňou z iného členského štátu, zaistovňou z iného členského štátu,

dôchodkovou správcovskou spoločnosťou alebo doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou

- Opatrenie NBS č. 11/2015 o solventnosti pre poisťovne, na ktoré sa uplatňuje osobitný režim
 - Opatrenie NBS č. 35/2015, o spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vykonávanie poisťovacej činnosti pre poisťovne, na ktoré sa bude uplatňovať osobitný režim
 - Opatrenie NBS č. 1/2016 o predkladaní výkazov, hlásení, prehľadov a iných správ poisťovňou, na ktorú sa neuplatňuje osobitný režim, alebo zaistovňou
 - ďalšie opatrenia a vyhlášky Národnej banky Slovenska, ktoré ale pre naše potreby sú menej dôležité
- nad národnou právnou úpravou stojí legislatíva EÚ, ktorú zákonodarcovia zapracovávajú postupne do zákonov, nariadení a opatrení, ako už bolo uvedené v predchádzajúcej časti.

1.4 Riadenie rizík

„Poisťovňa, zaistovňa, pobočka zahraničnej poisťovne a pobočka zahraničnej zaistovne sú povinné zaviesť a uplatňovať účinný systém riadenia rizík zahrňujúci stratégie, procesy a postupy oznamovania potrebné na účely priebežného zisťovania, merania, monitorovania, riadenia a oznamovania rizík vrátane ich vzájomnej závislosti, ktorým sú poisťovňa, zaistovňa, pobočka zahraničnej poisťovne a pobočka zahraničnej zaistovne vystavené a ktorým by mohli byť vystavené. Také riadenie rizík sa vykonáva jednotlivo a súhrne.“²¹

Všetky poisťovne majú povinnosť zabezpečiť, aby systém riadenia rizík bol účinný a vhodne implementovaný do organizačnej štruktúry a rozhodovacích procesov danej inštitúcie.

Systém riadenia rizík obsahuje:

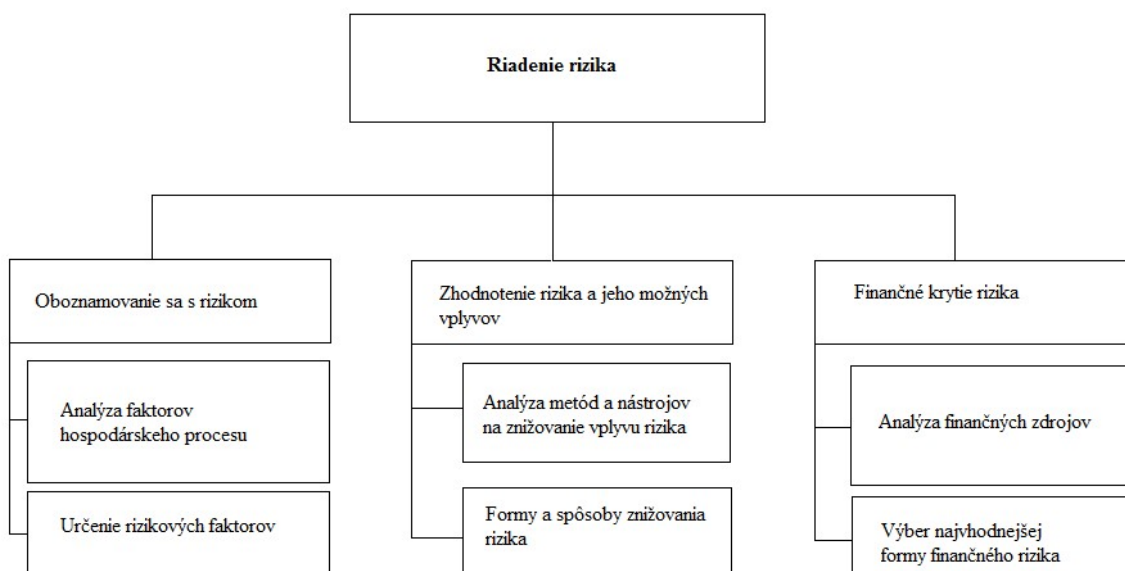
- Upisovanie rizík a tvorbu technických rezerv
- Riadenie aktív a pasív
- Investície a iné finančné nástroje

²¹ Zákon č. 39/2015 §25 ods. 14 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- Riadenie rizika likvidity a koncentrácie
- Riadenie operačného rizika
- Zaistenie a iné techniky znižovania rizika

„Pod pojmom „riadenie“ rozumieme racionálne a cieľavedomé usmerňovanie hospodárskeho procesu s cieľom zvládnuť stanovené úlohy. Ide teda o činnosť, ktorá cieľavedome sleduje a analyzuje hospodársky proces, aby sa odhalili všetky nebezpečenstvá, ktoré môžu mať nepriaznivý vplyv na podnikateľskú činnosť.“²²

Schéma č. 1 Riadenie rizika²³



Poisťovne majú povinnosť uplatňovať pravidlá a postupy vo forme písomnej koncepcie o riadení rizík, systéme vnútornej kontroly, internom audite, predkladaní informácii, ak tieto činnosti zveruje inštitúcia inej osobe, musí zaviesť aj písomnú koncepciu o zverení výkonu činností.

Ak poisťovňa je povinná zabezpečiť, aby pri zverení výkonu kritických alebo dôležitých operačných funkcií alebo činností inej osobe nenastala situácia kedy:

- Podstatné zhoršenie kvality systému správy a riadenia správy
- Nadmernému zvýšeniu operačného rizika,
- Zhoršenie účinného dohľadu Národnej banky Slovenska

²² KOŠČO, T. 2005, Riziko a poisťovníctvo, Nitra: SPU ISBN 80-8069-008-1

²³ Vlastné spracovanie

- Prerušovanie poskytovania služieb klientom

Poist'ovne zverujú výkon kritických alebo dôležitých operačných funkcií alebo činností inej osobe, musia o tomto rozhodnutí informovať Národnú banku Slovenska bez odkladu v súvislosti so spomenutými funkciami alebo činnosťami.

Poist'ovne vykonávajú vlastné posúdenie rizika o solventnosti ako súčasť systému riadenia rizík, posúdenie pozostáva z:

- Stanovenie potrebného kapitálu
- Dodržiavanie kapitálovej požiadavky na solventnosť

1.4.1 Charakteristika, klasifikácia rizík a manažment riadenia poisťovní a zaistovní

„Pri definíciách rizika, uvádzame, že jedným z možných chápaní rizika, je že ide o odchýlku od očakávaného stavu. Poisťovníctvo sa zameriava a kryje negatívne odchýlky od očakávaného stavu. Nie každé riziko je však pre poisťovne akceptovateľné. Aby poisťovne vôbec mohli uvažovať o poistnom krytí niektorých rizík, musia tieto riziká spĺňať určité podmienky, bez splnenia ktorých by tieto riziká boli pre poisťovňu neprijateľné a teda nepoistiteľné. Poistiteľné riziká musia spĺňať všetky nasledujúce podmienky:

- Identifikovateľnosť,
- Náhodnosť,
- Vyčistiteľnosť,
- Ekonomická únosnosť.“²⁴

Identifikovateľnosť rizika znamená určenie istej udalosti, ktorá by mohla nastať a byť naviazaná na škodu, ktorú má poisťovňa povinnosť kryť. Aby sme mohli hovoriť o poistiteľnom riziku musí byť v poistnej zmluve jasne stanovené v akom prípade nastáva povinnosť poisťovní plniť poistné plnenie.

Náhodnosť závisí od neurčitosti, či daná udalosť nastane a či nie. Existuje aj prípad, kedy síce vieme, že udalosť nastane s istotou, ale neurčitosť sa prejaví v čase.

²⁴LITTOVÁ Z. – MARKO P. – VACHÁLKOVÁ I., 2012. Riziko v poisťovníctve, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0

V prípade ak neexistuje neurčitosť, nie je daná udalosť poistiteľná. Ak je neurčitosť v čase aj vo výskyte hovoríme o tzv. absolútnej náhodnosti, ak vieme o tom že nastane ale nevieme kedy, hovoríme o tzv. relatívnej náhodnosti.

Vyčistiteľnosť zo strany poistiteľnosti rizika má vysokú relevantnosť, nakoľko je nutné kvantifikovať možné škody. Bez vyčíslenia škôd by nevedela poisťovňa ani určiť výšku poistného plnenia do budúcnosti, s tým sa spája aj potreba tvorby technických rezerv a kapitálu.

Ekonomická únosnosť musí byť nastavená tak aby bola vhodná tak pre poisťovňu ako aj pre poistníka. Ak by poisťovňa uzavrela poistnú zmluvu pri ktorej nie je splnená podmienka ekonomickej únosnosti, mohla by byť v ohrození jej finančná stabilita, práve preto poisťovňa uzatvára len také poistné zmluvy na ktoré má dostatočné krytie, teda prípadne škody nijako nenarušia existenciu poisťovne. Poistník musí taktiež splniť podmienku ekonomickej únosnosti, aby nenastala situácia kedy poistník nebude schopný platiť poistné. Ak nie je podmienka ekonomickej únosnosti splnená čo i len na jednej strane, hovoríme, že poistné rizika nie sú poistiteľné.²⁵

1.4.2 Poistné riziko

IFRS 4 definuje poistné riziko ako „riziko, ktoré je iné ako finančné riziko, prevedené z držiteľa zmluvy na emitenta.“ Keď je toto riziko aj významné, môžeme hovoriť o poistnej zmluve. Za významné ho považujeme v prípade, kedy poistná udalosť má taký enormný dopad, že poisťovňa musí hrať dodatočné náhrady.

V praxi sa môžeme stretnúť aj s odlišnou definíciou poistného rizika: „je nebezpečenstvo vzniku škody, o ktorej nevieme, kedy sa stane, a dokonca ani to, či sa vôbec niekedy stane. Ide o možnosť škody, ktorá má náhodnú povahu alebo hovoríme, že k nej dôjde s určitou pravdepodobnosťou.“²⁶

K definovaniu poistných rizík existujú 2 elementárne prístupy v poistných podmienkach:

²⁵ Spracované podľa: LITTOVÁ Z. – MARKO P. – VACHÁLKOVÁ I., 2012. Riziko v poisťovníctve, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0

²⁶ <https://www.poistenie.sk/lexikon/poistne-riziko>

- Poistenie menovaných rizík – poistenie zahŕňa, také riziká ktoré sú explicitne vymenované v poistnej zmluve.
- Poistenie všetkých rizík – poistenie kryje všetky riziká, okrem vylúčených, vylúčenia sú dosť rozsiahle.

Poistné riziko je hlavným predmetom obchodu poisťovne. Poisťovňa riziko preberá za odplatu (poistné) a ďalej ho ceduje, čiže postupuje iným poisťovniam v rámci spolupoisťovania a zaist'ovniam na zaistenie.

Nebezpečným sa stáva poistné riziko za predpokladu, že môže vzniknúť negatívna situácia ktorá nemá istotu, že nastane, hovoríme o náhode. Ak nastane poistná udalosť, ktorá vznikla dopadom náhodnej udalosti, poisťovňa musí takúto poistnú udalosť riešiť poistným plnením v hodnote, ktorá bola dohodnutá v poistnej zmluve.²⁷

Najvýznamnejším poistným rizikom je upisovacie riziko.

Upisovacie riziko

Upisovacie riziko predstavuje poistné riziko a je rizikom straty alebo nepriaznivej zmeny v hodnote poistných záväzkov z dôvodu neprimeraných predpokladov pri stanovení poistného a oceňovaní technických rezerv. V kategórii upisovacieho rizika rozlišujeme medzi piatimi rizikami relevantnými pre poisťovňu. Prvé je riziko morbidity (škodovosť z chorobnosti), druhým je riziko mortality (škodovosť z úmrtnosti) a dlhovekosti, tretím rizikom je riziko spojené s rušením poistných zmlúv a nepriaznivým využívaním možnosti produktov, ďalším je riziko nadmerných nákladov oproti predpokladom použitým pri oceňovaní produktov a posledným je katastrofické riziko. V rámci upisovacích rizík je Poisťovňa najviac vystavená riziku nepresnosti pri odvodzovaní rôznych predpokladov, ktoré ovplyvňujú jej výsledky. Poisťovne predchádzajú nadmerným upisovacím rizikám, a to prostredníctvom nasledujúcich pravidiel:²⁸

- Pravidlami pre ocenenie produktov,
- Pravidlami pre tvorbu a ocenenie technických rezerv,

²⁷ Spracované podľa: <http://maag.euba.sk/documents/teoriapoistenia.pdf>

²⁸ Spracované podľa: https://www.aegon.sk/siteassets/media/files/onas/sfcr/sfcr_sk_2016_web.pdf

- Pravidlami pre samotné upisovanie poisťných rizík v súvislosti s vlastnou činnosťou poisťovne, t. j. pri poisťovaní osôb prostredníctvom poisťných zmlúv životného poistenia.

1.4.3 Finančné riziko

Finančné riziko je riziko kedy sa jedna alebo viac úrokových sadzieb, úrokové ratingy, ceny komodít či iných premenných môžu v budúcnosti zmeniť, v prípade že nefinančná premenná nie je jedinečná pre jednu zo zmluvných strán. Najčastejšie delenie finančných rizík v dostupnej literatúre je nasledovné:

- Trhové
- Úverové
- Likvidné
- Operačné
- Obchodné

Trhové riziko definuje IFRS 7 nasledovne „riziko, že férová hodnota alebo budúce peňažné toky finančných nástrojov sa budú meniť kvôli trhovým cenám. Trhové riziko zahrňuje tri typy rizika:“

- menové riziko
- úrokové riziko
- iné cenové riziko

Menové riziko – „riziko, že férová cena alebo budúce peňažné toky finančných nástrojov budú fluktuovať kvôli zmenám v zahraničných devízových kurzov.“ Je rizikom straty spôsobenej zmenou výmenných kurzov zahraničných mien, a to najmä v prípade odlišnej citlivosti aktív a záväzkov na zmenu výmenných kurzov. Poisťovňa vlastní aktíva a záväzky v domácej mene. Riziku výmenných kurzov je vystavená nepriamo vzhľadom na časť majetku vo finančných fondoch investičného životného poistenia, ktorá je taktiež nepriamo vystavená menovému riziku.

Úrokové riziko – riziko, že férová cena alebo budúce peňažné toky sa budú meniť kvôli úrokovým mieram. Je rizikom nepriaznivej zmeny úrokových mier a odlišnej citlivosti

aktív a záväzkov na túto zmenu. Pri produktoch s garantovanou úrokovou mierou môže poisťovní pokles úrokových sadzieb spôsobiť potrebu doplatenia tejto garancie. Toto riziko je zmierňované zavedenou vnútornou politikou riadenia aktív a záväzkov ako aj tým, že garantované produkty tvoria len malú časť spravovaných aktív.

Iné cenové riziko – „riziko, že férová hodnota alebo budúce peňažné toky budú fluktuovať kvôli zmenám trhových cien, či tieto zmeny sú spôsobené faktorovými špecifikáciami individuálnych finančných nástrojov alebo kvôli emitentovi, alebo faktory pôsobiace na všetky podobné finančné nástroje obchodované na trhu.“

K inému cenovému riziku môžeme zaradiť:

- „Akciové riziko - Je riziko poklesu hodnoty akciových investícií a z toho vyplývajúca možná strata pre poisťovňu.
- Kurzové riziko - citlivosť hodnoty aktív, záväzkov a finančných nástrojov na zmeny úrovne alebo volatility výmenných kurzov.
- Riziko nehnuteľností - citlivosť hodnoty aktív, záväzkov a finančných nástrojov na zmeny úrovne alebo volatility trhových cien nehnuteľností.
- Riziko koncentrácie trhových rizík - dodatočné riziká pre spoločnosti alebo zaistovne vyplývajúce z nedostatočnej diverzifikácie portfólia aktív alebo z výrazného vystavenia sa riziku zlyhania jediného emitenta cenných papierov alebo skupiny príslušných emitentov“²⁹

Úverové riziko podľa znenia IFRS 7 znamená „riziko, kde jedna strana finančných nástrojov bude spôsobovať stratu druhej strane kvôli nevysporiadaniu si záväzku.“³⁰ Úverové riziko je obsiahnuté v každej transakcii poisťovne ktorá je závislá na vysporiadaní záväzku z externého prostredia.

Likvidné riziko – „Riziko likvidity definujeme ako riziko, že poisťovne a zaistovne nie sú schopné speňažiť investície a ostatné aktíva s cieľom vyrovnať svoje finančné záväzky

²⁹ Smernice Európskeho parlamentu a Rady o začatí a vykonávaní priameho poistenia a zaistenia – SOLVENTNOST II. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/>

³⁰ Preložené z: http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/arc/2005-11-30-annex-ifs7_en.pdf

v čase ich splatnosti.³¹ Riziko likvidity predstavuje aj riziko, že hotovosť nemusí byť k dispozícii na zaplatenie záväzkov v čase splatnosti záväzkov. Úlohou riadenia likvidného rizika je zabezpečenie efektívne uspokojovanie platobných povinností voči veriteľom, ak poisťovňa nemá dostatok prostriedkov vzniká komplikácia, ktorá môže nastať napríklad záplavou, či výbuchom jadrovej elektrárne.

Operačné riziko – „Operačné riziko znamená riziko straty vyplývajúce z nevhodných vnútorných procesov alebo z ich zlyhania, alebo z personálu a systémov, či z nepriaznivých vonkajších udalostí. Ide o neistotu spojenú s procesmi chovania ľudí, chybovosťou technológií a externými vplyvmi.“³² Operačné riziko súvisí so zlyhaním ľudského faktoru resp. zlyhania automatizovaného systému súvisí s vnútornou organizáciou podnikových procesov, je závislé od kvality manažmentu, controllingu a oddelenia vnútornej kontroly. Operačné riziko môžeme deliť na jednotlivé typy:

- Procesné riziko – riziko neefektívnych procesov v organizácii. Ide o procesy, ktoré nevedli k dosiahnutiu stanovených cieľov alebo si vyžiadali nadmerné dodatočné náklady
- Riziko zlyhania ľudského faktoru – častým zdrojom tohto rizika je preťaženie pracovníkov, nesprávne rozdelenie úloh alebo nekorektné jednanie.
- Riziko informačných systémov – riziko ukradnutia dát, alebo znehodnotenia dát, poškodenie softvéru alebo hardvéru
- Riziko externých udalostí – prírodné katastrofy, podvody, zlyhanie infraštruktúry, sú to riziká ktoré spôsobujú tretia strana

Obchodné riziko – vyplýva na základe obchodných vzťahov, môže k nemu dôjsť na základe platobnej neschopnosti partnera, alebo na jeho odmietnutí platiť svoje záväzky voči poisťovni. „Príčinou zostrenia obchodných rizík bývajú často zmenené ekonomické podmienky na zahraničných trhoch, resp. v jednotlivých krajinách.“³³ Je rizikom, že dlžník nie je schopný v dohodnutom čase alebo v určenej výške splniť svoje finančné záväzky,

³¹ Smernice Európskeho parlamentu a Rady o začatí a vykonávaní priameho poistenia a zaistenia – SOLVENTNOSŤ II. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/>

³² Smernice Európskeho parlamentu a Rady o začatí a vykonávaní priameho poistenia a zaistenia – SOLVENTNOSŤ II. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/>

³³ LITTOVÁ Z. – MARKO P. – VACHÁLKOVÁ I., 2012. Riziko v poisťovníctve, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 41

čím vzniká poisťovni finančná strata. V poisťovniach sa môžeme stretnúť aj s pojmom „Kreditné riziko“.

1.3 Prenos rizika

Prenosom poistného rizika rozumieme manažment rizika, ktorý je proces zaoberajúci sa možnosťou zmeny rizika, ako odstrániť riziko alebo aspoň jeho znižovaním a vhodnými spôsobmi finančného krytia rizika.

Všetky poisťovacie spoločnosti majú snahu o nastavenie takého portfólia, ktoré by bolo čo najviac rôznorodé, redukované o zbytočne vysoké riziká. Takéto portfólio by malo obsahovať čo najviac od seba nezávislých rizík, takéto portfólio nazývame vybalansované. Keďže prvopoisťovateľ takéto portfólio dosiahne len veľmi ťažko, využíva rôzne nástroje aby riziko diverzifikoval prostredníctvom *zaistenia*, *spolupoistenia*, využívaním *poisťovacích a zaistovacích polov* alebo využitím služieb *kaptívnych poisťovní a zaistovní*.

1.3.1 Zaistenie

Zaistenie je najrozsiahlejšia forma diverzifikácia rizika. Základom zaistenie je prenos rizika z poisťovateľa na zaistovateľa, viď schéma:

Schéma č. 2: Princíp zaistenia

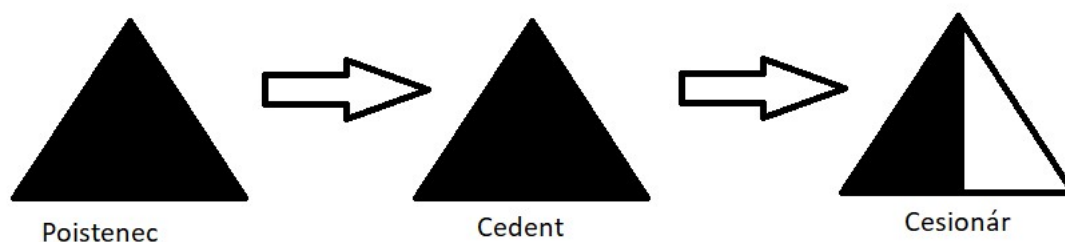


Schéma 1 nám vysvetľuje podstatu zaistenia, kde cedent (poisťovateľ) prenáša časť rizika poistenca na cesionára (zaistovateľa), ide o základný princíp zaistenia. Zaistenie môže mať rôzne varianty zaistenia, kde preberie cedent od poistenca len istú časť rizika a primerane veľkú časť posunie ďalej na cesionára.

Členenie zaistenia – „V praxi sa vyskytujú rôzne spôsoby, formy, druhy a typy zaistenia, v závislosti od konkrétneho charakteru vzťahov medzi cedentom a cesionárom zakotveným v zaistnej zmluve.“³⁴ Zaistenie môže byť aktívne/pasívne ak ide o predaj alebo kúpu zaistného produktu, alebo jednostranné/recipročné, ak ide o vzájomné aktívne aj pasívne zaistenie, veľmi významným kritériom členenia zaistenia je aj kritérium právneho hľadiska. Zaistenie realizujeme v dvoch formách:

Fakultatívne zaistenie znamená, že cedent a cesionár sa pri každom zaistení dohodnú či riziko akceptujú alebo cedujú. Toto zaistenie sa dohoduje pre každú poistnú zmluvu individuálne, aby mohol aj cedent aj cesionár zvážiť riziká situácie, pričom poisťovateľ nie je povinný príslušnú poistnú zmluvu prijať. Základná črta takéhoto zaistenia je individuálnosť posudzovania jednotlivých poisťovaných rizík. Fakultatívne zaistenie je využívané hlavne pri veľkých alebo zvláštnych poistných obchodoch, ktorých zaistenie sa nedá zaistiť obligatórne a teda na základe rámcovej zaistnej zmluvy.

Tabuľka č. 1: Výhody a nevýhody fakultatívneho zaistenia³⁵

Fakultatívne zaistenie	
<i>Výhody</i>	<i>Nevýhody</i>
Cedenta	
Možnosť zvýšiť poistný limit bez narušenia	Časová náročnosť
Využitie pre všetky riziká	Vyššie administratívne náklady
Možnosť zaistenia mimoriadne veľkých rizík	Náročnosť na informácie
Možnosť zaistenia výluk z obligatórnych zmlúv	Pokles flexibility poisťovateľa pri stanovovaní a zmene podmienok poistenia
Možnosť zaviesť praktiky používané underwritermi zaistovateľa do vlastnej praxe	Priame ovplyvňovanie poistných sadzieb zaistovateľom

³⁴ KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 52

³⁵ KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 59

Umožňuje získať expertízy a skúsenosti zaistovateľa pri poisťovaní špeciálnych rizík	Zníženie konkurencieschopnosti pri získavaní poistenia
Možnosť výberu najvhodnejšieho zaistovateľa	Problémy súvisiace s odkladom uzavretia poistných zmlúv
Možnosť voľby počtu zaistovateľov a ich pomerov	Individuálne hľadanie a získanie zaistovateľa
Individuálne podmienky zaistenia	Riziko neumiestnenia obchodu
Komplexné krytie	Vyššie sadzby zaistného ako pri obligatornom
Možnosť sledovať výsledky zaistných operácií, oddelene, tak ako sa do zaistenia odovzdávajú	
Cesionára	
Individuálne posudzovanie rizika	Časová náročnosť
Možnosť zaistovateľa ovplyvňovať riziká	Administratívna náročnosť
Znalosť cedentovho poisťovania a metód selekcie rizík	
Selekcia rizika a riadenie portfólia zaistovateľa	
Možnosť výberu kmeňa, ktorý korešponduje s poisťovacou politikou zaistovateľa	
Priame ovplyvňovanie poistných sadzieb zaistovateľom	
Individuálne podmienky zaistenia	
Možnosť sledovať výsledky zaistných operácií oddelene, tak ako sa do zaistenia odovzdávajú	

Obligatórne zaistenie znamená, že cedent je povinný prijať zaistenie podľa zmluvne špecifikovaných rizík a cesionár ich musí akceptovať. Táto forma zaistenia je častejšia v súčasnosti, dohoduje sa na celé portfólio zmlúv, ak poistná zmluva splní podmienky rámcovej zaistnej zmluvy má zaistovateľ právo a aj povinnosť prevziať riziko z jednotlivých poistných zmlúv daného portfólia.

„Niekdedy býva obligatórne zaistenie označované aj ako povinné, zmluvné alebo automatické zaistenie. Jeho podstatou je dohodnutie rámcovej zmluvy o zaistení na určité obdobie. Uzatvára sa pre celé portfólio poistných kontraktov, pričom platí, že pri splnení podmienok zaistnej zmluvy cedent musí všetky riziká dohodnutého charakteru a veľkosti postúpiť zaistovateľovi a ten ich musí prijať. Zaistovateľ má teda právo a zároveň povinnosť prevziať príslušné časti rizika z jednotlivých poistných zmlúv daného portfólia. Zaväzuje sa ich akceptovať, pričom neskúma individuálne každú poistnú zmluvu a nemá ani právo ju odmietnuť, pokiaľ spadá do zmluvného vzťahu. Špecifikácia cedovaných zmlúv môže byť uskutočnená na báze celkového objemu, limitu jednotlivého rizika, geografického ohraničenia a pod.“³⁶

Hlavný nedostatok fakultatívneho zaistenia a to faktor času a nákladov sú touto formou zaistenia odstránené. Spolupráca cedenta a esionára je rýchlejšia a efektívnejšia.

Tabuľka č. 2: Výhody a nevýhody obligatórneho zaistenia³⁷

Obligatórne zaistenie	
<i>Výhody</i>	<i>Nevýhody</i>
Cedenta	
Zvýšenie konkurencieschopnosti pri získavaní poistenia	Cedent často ceduje väčšiu časť obchodov a teda aj inkasovaného poistného, než je nutné
Eliminácia problémov súvisiacich s odkladom uzavretia poistných zmlúv	Množstvo výluk a reštrikcií v zaistných zmluvách (povodne, záplavy, terorizmus)

³⁶ KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 60

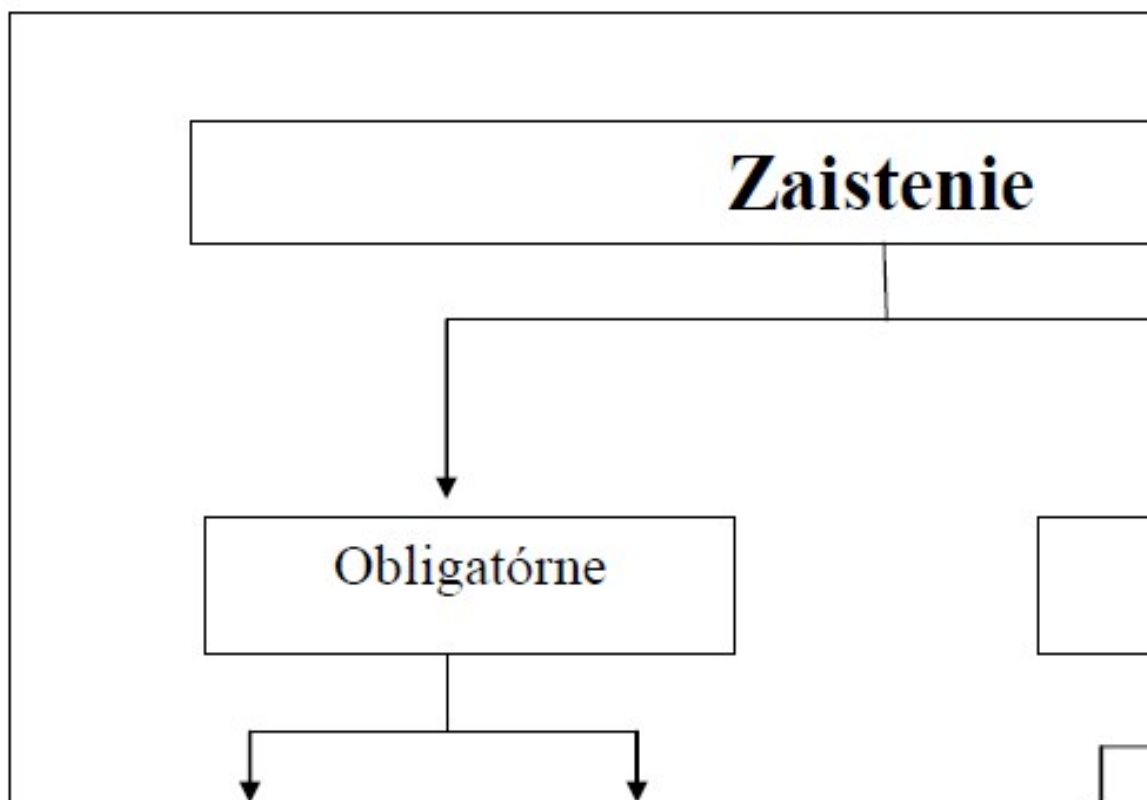
³⁷ KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 63

Nižšie sadzby zaistného ako pri fakultatívnom	Nekryje všetky riziká a poistné sumy sú limitované
Nižšia časová a administratívna náročnosť	
Nižšie administratívne náklady	
Pomerne vysoká flexibilita poisťovateľa pri stanovovaní a zmene podmienok poistenia	
Nedochádza k oneskoreniu pri výplate poistného plnenia	
Cesionára	
Nižšia časová a administratívna náročnosť, nízke administratívne náklady	Určitá asymetria informácií znevýhodňujúca zaist'ovateľa v rámci obligatórneho zaistenia
Zaist'ovateľ realizuje lepšie svoju snahu o diverzifikáciu poistných rizík, lebo zaist'uje celé portfólia poistných zmlúv	Zaist'ovateľ nemá možnosť individuálneho posudzovania rizík, ich selekcie a ich priameho ovplyvňovania
Kontinuita zaistných zmlúv prispieva k istote zaist'ovateľa a k stabilizácii jeho ziskovosti	Podmienky a špecifikácie sú v zaistnej zmluve často stanovené tak, aby umožnili väčšine zmlúv automatické cedovanie
	Zaist'ovateľ nemá možnosť priameho ovplyvňovania poistných sadzieb

Tieto formy zaistenia sa i kombinujú na fakultatívno-obligatórnym a obligatórno-fakultatívnom, „fakultatívno-obligatórne zaistenie znamená, že priamy poisťovateľ sa môže rozhodnúť, či bude cedovať dané riziko alebo nie, no zaist'ovateľ je povinný poisťovateľom cedované riziko akceptovať. Táto zaistná konštrukcia je výhodná najmä pre cedenta.“³⁸

³⁸ KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0 str. 53

Schéma č. 3: Detailné členenie zaistenia³⁹



Funkcie zaistenia a jeho úlohy

Podľa Slepeckého (2014) delíme funkcie zaistenia na „makroekonomické a mikroekonomické. medzi makroekonomické patrí:

Akumulačná funkcia – tvorí poistno-technické rezervy na financovanie neočakávaných významných poistných udalostí.

Stabilizačná funkcia – eliminuje nepriaznivé následky náhodných udalostí na poistený subjekt

Inovačná funkcia – umožňuje poisteným subjektom podstupovať veľké riziká

Mikroekonomickou funkciou je ochrana poisťovne, znižuje podnikateľské riziko.

Krátka taktiež delí funkcie na mikroekonomické a makroekonomické, vyjadruje sa o vzájomnom úzkom prepojení a ovplyvňovaní. Tabuľka č. 3 znázorňuje hlavné funkcie

³⁹ CHOVAN, P. 2006. Poisťovníctvo v kocke. 1. vyd. Bratislava: Slovenská asociácia poisťovní, 2006. 359 s. ISBN 80-967410-1-2

zaistenia. K tým najdôležitejším mikroekonomickým patrí ochrana cedenta a poisteného, medzi makroekonomickými je to akumulčná, inovačná a stabilizačná.

Tabuľka č. 3: Funkcie zaistenia⁴⁰

FUNKCIE ZAISTENIA	
MIKROEKONOMICKÉ	MAKROE

Ochrana cedenta

Jedna zo základných funkcií, znižuje riziko úpadku a straty vlastného kapitálu rozdelením, financovaním a poskytnutím know-how od zaistovateľa. Nevyhnutnosť zaistenia je v tom, že nie všetky škody pri realizácii rizík, ide o rentabilné poistenie, dokonca niekedy na hrane finančných možností poisťovne.

Ochrana poisteného

Ďalším z mikroekonomických funkcií je ochrana poisteného, ide o ochranu proti zmenám cien poisťných produktov. Zabezpečuje stabilitu poisťného alokáciou možných zmien na niekoľko stupňov. Zaistovňa prevzatím rizík od poisťovne, chráni tak aj poisteného, nakoľko znižujú riziko vzniku destabilizačnej situácie poisťovne.

⁴⁰ Zuzana Krátka, <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=12.pdf>

Stabilizačná funkcia

Táto funkcia patri medzi makroekonomické a jej účel je rovnovážny vývoj a rast ekonomík na rôznych úrovniach, tak na úrovni globálnej ako aj lokálnej.

Inovačná funkcia

Makroekonomická funkcia, ktorá zabezpečuje ďalší vývoj poisťovne, nakoľko vďaka zaisteniu môže poisťovňa pokryť tak veľké riziká, ktoré by inak nebola schopná pokryť a preto môže rozširovať svoje aktivity.

Akumulačná funkcia

„Akumulačná makroekonomická funkcia zaistenia sa prejavuje hromadením (akumuláciou) finančných prostriedkov vo forme poisťno-technických rezerv. Zaistenie – rovnako ako poistenie – funguje na princípe tvorby rezerv na eliminovanie negatívnych finančných dôsledkov náhodnosti na rizikové spoločenstvo. Pôsobením poistenia a zaistenia dochádza k presunu prostriedkov z fondu spotreby do fondu akumulácie, čo má antiinflačný vplyv na ekonomiku. Zaisťovne najskôr kumulujú peňažné prostriedky a následne znášajú náklady spojené s likvidáciou poisťných udalostí. Tento časový priestor, v priebehu ktorého disponujú značným objemom finančných prostriedkov vo forme technických rezerv, využívajú na investovanie do rôznych sfér ekonomiky. Patria k najvýznamnejším inštitucionálnym investorom na finančných trhoch. Investovanie naakumulovaných finančných prostriedkov vytvára predpoklady rýchlejšieho a efektívnejšieho rozvoja finančného trhu a celej ekonomiky. Zaistenie umožňuje vytvárať významne väčší objem poisťno-technických rezerv než samotné poistenie, keďže posúva kvantitatívne aj kvalitatívne hranice poistiteľnosti rizík“⁴¹

Úlohy zaistenia

Vyplyvajú z funkcií zaistenia. Vzhľadom na zložitosť a rôznorodosť, či globálny priestor, zaistenie plní nasledujúce úlohy podľa Majtánovej (2005):

- Rozdelenie rizika
- Zvýšenie kapacity cedenta
- Dosiahnutie potrebnej homogenity poisťného kmeňa

⁴¹ Zuzana Krátka, <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=12.pdf>

- Stabilizácia hospodárenia cedenta,
- Posilnenie solventnosti cedenta,
- Neutralizovanie negatívnych vplyvov ekonomických, sociálnych zmien, zmien v poisťovacích metódach a zmien vyvolaných vedecko-technickým pokrokom,
- Cenotvorba,
- Sprostredkovanie kontaktov s ďalšími poisťovacími trhmi,
- Poskytovanie pomoci pri tvorbe a zavádzaní nových poisťovacích produktov.

1.3.2 Spolupoistenie

Ďalším spôsobom na diverzifikáciu rizika je spolupoistenie, kedy sa môže dohodnúť viacero poisťovní, na rozložení zodpovednosti za poistenie.

Pri spolupoistení sa určuje hlavný spolupoisťovateľ, tak ako vraví aj zákon o poisťovníctve § 164 „Poisťovaciú činnosť možno vykonávať aj formou spolupoistenia. Pri spolupoistení možno uzavrieť poisťnú zmluvu medzi poisťníkom a viacerými poisťovňami, poisťovňami z iného členského štátu alebo pobočkami zahraničných poisťovní (ďalej len "spolupoisťovateľ"), a to v mene a na účet všetkých spolupoisťovateľov. V poisťnej zmluve sa musí uviesť, kto je hlavným spolupoisťovateľom a výška podielov jednotlivých spolupoisťovateľov na právach a záväzkoch vyplývajúcich zo spolupoistenia.

Hlavný spolupoisťovateľ spravuje spolupoistenie, najmä určuje všeobecné poisťné podmienky a výšku poisťného, prijíma poisťné, prijíma od poisteného oznámenia o poisťnej udalosti, vedie vyšetrovanie nevyhnutné na zistenie rozsahu povinnosti spolupoisťovateľov poskytnúť poisťné plnenie a v tomto rozsahu koná hlavný spolupoisťovateľ v mene ostatných spolupoisťovateľov.⁴²

Melúchová (2009) vo svojej knihe ešte dopĺňa a vysvetľuje „V poisťnom vzťahu stojí oproti sebe prvopoisťník a každý jeden spolupoisťovateľ. Ide o dohodu medzi poisťovateľmi, ktorí sa podieľajú na krytí jedného poisťného rizika. S poisteným sa uzatvorí len jedna poisťná zmluva a v nej je určená výška podielu každého poisťovateľa na právach a záväzkoch, ktoré vyplývajú z daného spolupoistenia.

⁴² Zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov §164

Spolupoistenie chápeme ako primárne rozdelenie rizika medzi poisťovateľov. Výhodou je, že z celkového rizika poisťovňa akceptuje len svoj podiel, dohodnutý v zmluve a tým sa zabráňuje znižovaniu solventnosti poisťovne pri nadmerných škodách.“⁴³

1.3.3 Poisťovacie a zaist'ovacie poly

Podobne ako pri spolupoistení, ide o združenie poisťovní za účelom znížiť dopad rizika. O poisťovacích póloch tvrdí Chovan (2006) „poisťovacie pooly kryjú riziká, ktoré je zložité, alebo nemožné realizovať jedným poisťovateľom. Zarad'uje sa sem napr. poistenie jadrových alebo environmentálnych rizík, vojnové riziká, riziká terorizmu, riziká v leteckej doprave.“⁴⁴

Dôvod ich vzniku opisuje Daňhel (2006) vo svojej knihe ako „združenie poisťovateľov za účelom spoločného krytia rizík. Vytváranie takýchto poolov je typické pre riziká veľkého rozsahu alebo nebezpečné povahy rizík, taktiež v prípade vzniku nových poistných produktov, pri ktorých poisťovne nepoznajú štatistiku pre kalkuláciu poistného.“⁴⁵

Diverzifikácia možného rizika je založená na tom, že poisťovne vkladajú do poolu neštandardné poistné zmluvy a tak sa vytvára nový väčší poistný kmeň. O takýto poistný kmeň sa stará vybraná poisťovňa, alebo orgán, ktorý má pod kontrolou daný poistný pól a má v kompetencií vyplácanie poistných plnení.

1.4 Špecifické formy diverzifikácie rizika

Na zníženie rizika sa v praxi využívajú aj iné formy na prenos rizika, okrem najpoužívaniejšieho zaistenia, spolupoistenia a poisťovacích polov. Jednou z nich je aj samopoistenie a zriadenie takzvaných kaptívnych poisťovní a zaist'ovní.

⁴³ MELUCHOVÁ, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009. 279 s. ISBN 978-80-8078-278-8.

⁴⁴ DAŇHEL, J. – DUCHÁČKOVÁ, E. – KAFKOVÁ, E. 2006. Poisťovníctvo – Teória a prax. Praha: Ekopress, s.r.o., 2006. 288 s. ISBN 80-86929-19-1

⁴⁵ CHOVAN, P. 2006. Poisťovníctvo v kocke. Bratislava: Slovenská asociácia poisťovní, 2006. 359 s. ISBN 80-967410-1-2

1.4.1 Samopoistenie

Definuje Melúchová (2012) ako „finančne krytie prostredníctvom vytvorenia vlastných finančných prostriedkov, ktoré sa následne použijú na odstránenie škôd, ktoré spôsobila nepredvídateľná poistná udalosť. Samopoistenie praktizujú teda len dostatočne silné spoločnosti, ktoré sú schopné vytvoriť vlastné finančné rezervy potrebné na krytie vzniknutých škôd. Tieto spoločnosti sú schopné zobrať na seba celé riziko a v prípade poistnej udalosti vyplatiť poistné plnenie bez ohrozenia stability poisťovne.“⁴⁶

O samopoistení sa hovorí ako o „vytváranie vlastných zdrojov na krytie neočakávaných strát. Výhodou samopoistenia je, že stačí vytvoriť zdroje do výšky predpokladanej straty. Nevýhodou je nevyhnutnosť mať neustále k dispozícii rezervu vo výške predpokladanej škody a nemožno teda tieto prostriedky použiť na iný účel (napr. vložiť na termínovaný účet do banky).“⁴⁷

Samopoistenie je teda tvorba rezerv na prípadné straty a škody ktoré môžu nastať, k samopoisteniu sa uchylujú len veľké a silné spoločnosti, nakoľko treba mať dostatok finančných prostriedkov, ktoré môžu byť okamžite použité na poistné plnenie.

1.4.2 Kaptívne poisťovne a zaistovne

Zákon o poisťovníctve definuje kaptívne poisťovne ako „poisťovňa vo vlastníctve finančnej inštitúcie inej ako poisťovňa, zaistovňa, skupina poisťovní alebo skupina zaistovní, alebo je vo vlastníctve inej ako finančnej inštitúcie, ktorej cieľom je poskytovať poistenie výlučne na riziká inštitúcie alebo inštitúcii, ktorá alebo ktoré ju kontrolujú, alebo ktorej alebo ktorých tvorí súčasť.“⁴⁸

Kaptívna poisťovňa je teda „poisťovacia spoločnosť, ktorej zakladateľom je podnikateľský subjekt, napríklad veľký priemyselný koncern alebo podnik. Zámerom založenia takejto poisťovne je poisťovanie svojich poistných rizík, Je to možné v takom prípade, ak má tento

⁴⁶ MELUCHOVÁ, J. 2012. Spolupoistenie a zaistenie ako forma diverzifikácie rizika. In Vývojové trendy v účtovníctve a audítorstve – symbióza teória a prax. Bratislava: EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-4011-7, s. 80-84

⁴⁷ <http://poisti.to/pa/?stranka=slovník&menu=4&z=4>

⁴⁸ Zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov §4

podnikateľský subjekt dobre rozptýlené poistné riziká, takže si môže dovoliť určitú formu samopoistenia a vytvárať a spravovať vlastný rezervný fond.⁴⁹

„Kaptívna poisťovňa je špeciálny závislá poisťovňa, ktorá sa zakladá materskou spoločnosťou pre účely poistenia aktivít holdingu. Kaptívne poisťovne bývajú zakladané v offshore krajinách, kde ich zisk obvykle nepodlieha zdaneniu.“⁵⁰

V zákone o poisťovníctve taktiež nájdeme definíciu Kaptívnej zaistovne, ide o zaistovňu ktorá je „vo vlastníctve finančnej inštitúcie inej ako poisťovňa, zaistovňa, skupina poisťovní alebo skupina zaistovní, alebo je vo vlastníctve inej ako finančnej inštitúcie, ktorej cieľom je poskytovať zaistenie výlučne na riziká inštitúcie alebo inštitúcií, ktorá alebo ktoré ju kontrolujú, alebo ktorej alebo ktorých tvorí súčasť.“⁵¹

Kaptívna zaistovňa je v podstate spoločnosť, ktorú si zvyčajne založí veľký a silný podnik pre účely zaistenia poisťovne, v ktorej si dá poistiť svoje riziká. Tento systém funguje na základe zmluvy medzi poisťovňou a podnikom, v ktorej sa dohodnú, že prebraté riziká podniku poisťovňa zaistí u zaistovne ktorú vlastní podnik. Aby mohlo dôjsť ku kaptívnemu zaisteniu je nevyhnutná dôkladná kontrola finančného zabezpečenia a mnoho krát istenie formou garancií.

Poisťovne sú pod špeciálnym drobnohl'adom, nakoľko ich hlavnou činnosťou je preberanie rizík a tak sú vystavené niekoľkonásobne vyššiemu riziku ako bežný podnik. Z tohto dôvodu podliehajú mnohým zákonom, nariadeniam a reguláciám aby sa predišlo úpadku poisťovní, ktoré majú významné miesto v ekonomike. Taktiež na zabezpečenie stability musí mať poisťovňa dobre nastavenú rizikovú politiku a splňať požiadavky Solvency II.

Na diverzifikáciu rizika má poisťovňa množstvo nástrojov, od zaistenia, spolupoistenia cez poisťovacie a zaistovacie póly až po samopoistenie či kaptívne zaistenie. Každá z foriem prenosu rizika, je niečím špecifická a optimálny mix nástrojov na riadenie rizika si určuje každá poisťovňa sama, podľa svojich potrieb a veľkosti.

⁴⁹ <http://poistovne.sk/index.php?ID=18329>

⁵⁰ https://www.akont.cz/sk/nase-znalosti/slovník-najdoležitejších-pojmů.html/298_2101-kaptivna-poistovna-captive-insurance-company

⁵¹ <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/83691/1/2?vtextu=kapt%C3%ADvna%20zais%C5%A5ov%C5%88a×lice=null#lema0>

2 Ciel práce

Diplomová práca má analyzovať diverzifikáciu rizika v poisťovniach v teoretickej a praktickej rovine. Vybrali sme 4 poisťovne. Do vzorky poisťovní sme vybrali dve životné a dve univerzálne poisťovne.

Diplomovou prácou by sme chceli poukázať na aplikáciu teoretických znalostí na prax, ktoré sme nadobudli v prvej časti práce. Právnu úpravu sme si vymedzili v prvej kapitole, kde je definované ako má poisťovňa vykonávať svoju činnosť, aby bola v súlade s legislatívou tak národnou ako aj nadnárodnou. Taktiež sme si definovali Solvency II. a jej význam pre finančné vykazovanie v podmienkach Európskeho trhu. Následne sme si definovali aké riziká vyplývajú z činnosti poisťovní a na záver prvej kapitoly, sme si detailne popísali, aké nástroje existujú na minimalizáciu rizík a ako sa uskutočňujú.

Prvá kapitola je zdrojom základných a všeobecných znalostí z oblasti poisťovníctva, riadenia rizík v poisťovníctve podľa IFRS a IAS. Aby sme splnili hlavný cieľ, museli sme si určiť čiastkové ciele, ktoré nám dopomáhajú ku kompletizácii hlavného cieľa.

Hlavným cieľom práce je komplexná analýza diverzifikácie riziká vybraných poisťovní na základe teoretických poznatkov z prvej kapitoly, hlavné body sú spôsoby diverzifikácie rizika a akým pomerom využívajú jednotlivé nástroje riadenia rizika.

Pri dosahovaní tohto cieľa sme si museli stanoviť čiastkové ciele:

- grafické znázornenie rozloženia rizika v jednotlivých poisťovniach a zistiť, prečo sa poisťovne rozhodli rozložiť riziko v takých pomeroch aké uvádzajú vo výročných správach a v správach o finančnom riadení a solventnosti.
- analýza kapitálovej požiadavky a analýza diverzifikácie rizika medzi životnými a neživotnými poisťovňami.

Pred písaním diplomovej práce, bolo nevyhnutné naštudovať si dostupné zdroje z knižných, internetových publikácií, z právnych noriem a taktiež aj z odborných článkov. Nadobudnuté znalosti sme využili pri písaní prvej kapitoly a taktiež sme ich aplikovali pri písaní tretej kapitoly. V tretej časti práce, sme využívali najmä výročné správy a správy o solventnosti a finančnom riadení vybraných poisťovní.

Počas písania diplomovej práce sme museli požiť niekoľko metód na dosiahnutie stanovených čiastkových a hlavného cieľa a to metódou selekcie a analýzy informácií, zhromažďovania informácií, a následne sme sa mohli so zväčšeným rozhl'adom venovať písaniu práce.

Metódu zhromažďovania informácií sme využívali hlavne na začiatku písania práce, kedy bolo nevyhnutné zhromaždiť čo najviac publikácií, či už elektronických alebo knižných a následne sme aplikovali metódu selekcie a analýzy aby sme využili tie najaktuálnejšie informácie z oblasti riadení rizík a taktiež metóda analýzy bola použitá pri čerpaní informácií z výročných správ a správy o finančnom riadení a solventnosti.

Pri tretej kapitole sme použili komparáciu, kedy sme porovnávali riadenie rizika jednotlivých poisťovní a metódu indukcie, kedy sme z viacerých záverov vyvodili záver pri hodnotení a porovnaní diverzifikácie riziká vybraných poisťovní.

Pri písaní diplomovej práci, sme si dovolili použiť tabuľky pre prehľadnejší pohľad na problematiku. Schému na znázornenie fungovania zaistenia a grafy pre jasný pohľad využívania zaistenia ako diverzifikačného nástroja poisťovne.

3 Výsledky práce a diskusia

Komerčné poisťovne sú podnikateľské subjekty, ktoré sa zaoberajú preberaním rizík iných subjektov, z tohto titulu im vyplývajú okrem finančných rizík, ako u všetkých podnikateľských jednotiek, aj poisťné riziká ktoré musia znižovať rôznymi spôsobmi.

V tejto časti práce sa budeme venovať komplexnej analýze diverzifikácie rizika vo vybraných poisťovniach kde aplikujeme teoretické poznatky na analýzu systému riadenia rizika. Aby sme dostali ucelený pohľad na celkovú diverzifikáciu v poisťovniach, musíme spraviť analýzu systému riadenia rizika a kapitálovej požiadavky. Po zozbieraní, všetkých údajov porovnáme výsledky analýzy v jednotlivých poisťovní a následne ich porovnáme na úrovni životných poisťovní, neživotných poisťovní a potom si porovnáme spôsob riadenia rizika životných a neživotných poisťovní. Po analýzach a porovnaniach budeme mať ucelený obraz, aké formy diverzifikácie rizika poisťovne používajú najčastejšie, ako riadia poisťovne riziko, aké majú nástroje na optimalizáciu rizika. Taktiež sa budeme vedieť vyjadriť, aké sú rozdiely v diverzifikácii medzi poisťovňami, ak nejaké sú a prečo.

3.1. Formy diverzifikácie rizika v AEGON Životná poisťovňa, a. s.

Je členom medzinárodnej finančnej skupiny Aegon, ktorá už viac ako 170 rokov poskytuje poistenie. Poisťovňa vykonáva poisťovaciu činnosť pre poisťný druh životného poistenia pre poisťné odvetvia určené osvedčením o rozsahu poisťovacej činnosti vydaným Národnou bankou Slovenska na poistenie pre prípad dožitia, smrti, poisťné spojené s kapitalizačnými zmluvami a investičnými fondmi.

V zmysle Solvency II patrí medzi činnosti poisťovní AEGON:

- Poistenie zabezpečenia príjmu
- Zdravotné poistenie
- Poistenie s podielom na zisku
- Poistenie viazané na index a na podielové fondy
- Ostatné životné poistenie

AEGON poisťovňa nie je zameraná na predaj kapitálového životného poistenia a väčšinu obchodu tvorí investičné životné poistenie, kde investičné riziko znášajú klienti a rizikové životné poistenie, finančné riziká nepredstavujú významnú zložku rizikového profilu. Najvýznamnejšími rizikami sú riziko zvýšenej chorobnosti a riziko zvýšenej miery rušenia zmlúv (riziko správania poistníkov).

Spôsoby riadenia rizík

Riadenie rizika sa odvíja od princípov stanovených na úrovni skupiny AEGON v rámci systému pre riadenie rizík Enterprise Risk Management (ďalej len „ERM“). Integrovanou súčasťou systému riadenia rizík v poisťovni je „proces vlastného posudzovania rizík a solventnosti“ (ďalej len ako „ORSA“).

ORSA proces znamená aj štruktúrovaný dialóg funkcie riadenia rizík s predstavenstvom a top manažmentom, t. j. štandardizovanú komunikáciu o výsledkoch riadenia rizík s cieľom poskytnúť včasné a vhodne usporiadané informácie ako ďalšie vstupy pre stanovenie stratégie poisťovne, premietnutej v obchodných a finančných plánoch.

Hlavným cieľom vyššie popísaného postupu riadenia rizík je stanoviť pre AEGON prijateľnú stratégiu riadenia rizík, ktorá má odzrkadľovať preferovaný rizikový profil poisťovne a zabezpečiť tak akceptovateľnú mieru rizika obsiahnutú v hlavných vykonávaných činnostiach. Riziková stratégia je pravidelne raz ročne aktualizovaná zozbieraním a zosumarizovaním preferencií poisťovne voči rizikám, ktorým čelí. To, že AEGON zadefinuje preferencie voči riziku, umožňuje nastavovať limity vystavenia jednotlivým rizikám. Stratégia riadenia rizika je založená na posúdení rizika na internej báze Economic framework, používanou všetkými entitami patriacimi do skupiny AEGON.

Rámec riadenia rizík Poisťovne pozostáva z troch samostatných integrálnych úrovní:

- štatutárna úroveň,
- výkonná úroveň,
- kontrolná úroveň.

Štatutárna úroveň riadenia rizík je zabezpečovaná prostredníctvom predstavenstva Poist'ovne ako najvyššieho riadiaceho orgánu. Predstavenstvo nesie konečnú zodpovednosť za zaistenie účinnosti systému riadenia rizík, stanovenie limitov na podstupovanie rizík, ako aj zodpovednosť za schvaľovanie hlavných stratégií a koncepcií.

Výkonná úroveň riadenia rizík je zabezpečovaná v súlade s organizačným poriadkom poisťovne v jeho platnom znení, pričom každý riadiaci zamestnanec je zodpovedný za identifikáciu, monitoring, operatívne riadenie a podľa situácie aj reporting rizík podľa vecných oblastí, za ktoré zodpovedá. Výkon riadenia rizík sa realizuje aj prostredníctvom výborov, ktoré predstavenstvo zriaďuje ako svoje poradné orgány.

Kontrolná úroveň riadenia rizík je zabezpečovaná prostredníctvom dozornej rady ako najvyššieho kontrolného orgánu Poist'ovne. Kontrolná úroveň je tiež zabezpečená aj prostredníctvom predstavenstva, ktoré schvaľuje správu ORSA.

Kapitálová požiadavka

Poisťovňa použila na výpočet minimálnej kapitálovej požiadavky vstupy v súlade s delegovaným nariadením o „Minimálnej kapitálovej požiadavke“. Keďže minimálna kapitálová požiadavka na solventnosť odvodená prepočtom bola nižšia ako 25% kapitálovej požiadavky na solventnosť, hodnota minimálnej kapitálovej požiadavky bola v súlade s legislatívou stanovená vo výške 25% kapitálovej požiadavky na solventnosť.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené kapitálové požiadavky na solventnosť podľa rizikových modulov, kde je možné vidieť celkovú a minimálnu kapitálovú požiadavku na solventnosť.

Tabuľka č. 4: Kapitálová požiadavka AEGON⁵²

v tis. EUR
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre trhovú riziko
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre riziko protistrany
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre upisovacie riziko zdravotného
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre upisovacie riziko životného
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre operačné riziko
Diverzifikácia
Kapacita odložených daní absorbovať straty
Kapitálová požiadavka na solventnosť
Minimálna kapitálová požiadavka na solventnosť

O tom, že Poist'ovňa je kapitálovo silná, svedčí aj splnenie kap

Formy diverzifikácie v poisťovni AEGON

Poisťovňa AEGON nevyužíva všetky možnosti na diverzifikáciu rizika, spolupoisťovanie, samopoisťovanie, kaptívne poisťovanie ani poisťovné pólly. Vo výročnej správe sme zistili, že poisťovňa využíva na diverzifikáciu rizika práve zaistenie. Zmluvy o zaistení, ktoré má spoločnosť v držbe, sú klasifikované také zmluvy, do ktorých vstupuje poisťovňa so zaistovateľmi a na základe ktorých si AEGON nárokuje plnenia vznikajúce zo zmlúv, ktoré poisťovňa vydala a ktoré spĺňajú definíciu poisťovnej zmluvy.

Poisťovňa AEGON postupuje zaistovateľom podiely na rizikách vyplývajúcich z bežnej činnosti za účelom zníženia možných čistých strát prostredníctvom presunu rizika. Položky súvahy a výkazu súhrnných ziskov a strát vyplývajúce zo zaistných zmlúv sú prezentované oddelene od súvahových a výsledkových položiek vyplývajúcich z poisťovných zmlúv. Dôvodom je skutočnosť, že zaistné zmluvy nezbavujú poisťovňu priamych záväzkov voči poisteným.

⁵² https://www.aegon.sk/siteassets/media/files/onas/sfcr/sfcr_sk_2016_web.pdf

Hlavným zaistovateľom je Mníchovská zaistovacia spoločnosť - Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft. Produkty Premium, Premium Move a Pripoistenie úmrtia v dôsledku infarktu srdca alebo mozgovej príhody sú zaistené zaistovateľom Reinsurance Group of America (RGA).

Poistné zmluvy poisťovne sú zaistené excedentným zaistením na rizikovej báze a kvótovým zaistením. Zaistené riziká sú najmä: smrť, smrť následkom úrazu, závažné choroby, trvalé následky úrazu a plná a trvalá invalidita.

Pohľadávky voči zaistovateľom a podiel zaistovateľa na technických rezervách sú evidované v rámci ostatných finančných a poistných aktív. Poistné postúpené zaistovateľovi je vykazované ako náklad. Postúpené poistné plnenia sa účtujú ako výnos. Sumy pohľadávok zo zaistenia a záväzkov voči zaistovateľom predstavujú sumy nárokované alebo platené podľa podmienok zaistnej zmluvy.

Graf č. 1: Postúpené riziká zaistovateľom v poisťovni AEGON



Na grafickom zobrazení, vypracované na základe údajov z účtovnej závierky, môžeme jednoznačne vidieť, že marginálnu časť rizika poisťovňa AEGON znižuje vo svojej réžii a menšia časť rizika je postúpené do zaistenia.

Životná poisťovňa AEGON je vystavená mnohým rizikám, najviac však upisovacím rizikám, najmä riziku plynúcemu zo zvýšenej chorobnosti a taktiež rizikom zvýšeného

rušenia poisťných zmlúv, naopak nie je výrazne vystavená trhovým rizikám a podľa toho ma poisťovňa nastavený celý systém riadenia. AEGON vykonáva pravidelné citlivostné testy na Solvency II, ktoré v roku 2016 potvrdili, že aj v prípade náhlych výkyvov je poisťovňa dostatočne solventná.

3.2. Formy diverzifikácie rizika v NN Životná poisťovňa, a. s.

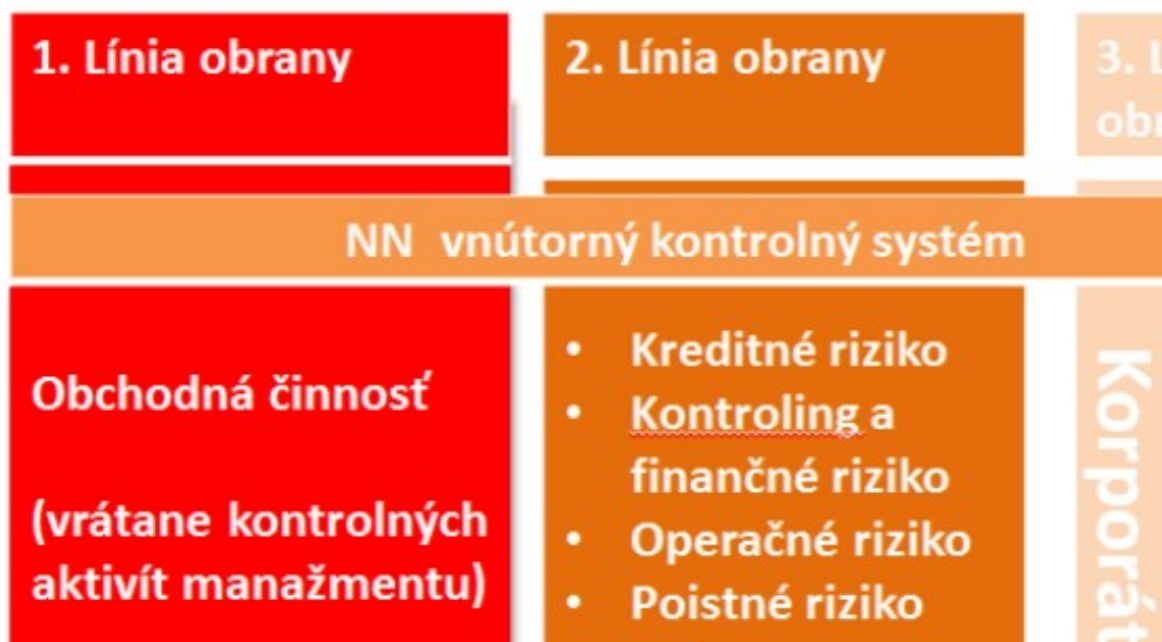
NN Životná poisťovňa, a.s. vstúpila na slovenský trh v roku 1996 ako Nationale - Nederlanden poisťovňa, a.s. a neskôr v roku 2003 zmenila svoje obchodné meno na ING Životná poisťovňa, a.s. NN Životná poisťovňa, a.s. patrí medzi popredných poskytovateľov inovatívnych produktov v oblasti životného poistenia.

Spôsob riadenia rizika

Systém riadenia rizík spoločnosti pozostáva zo štyroch zložiek: stratégia, hodnotenie, riadenie a monitorovanie. Systém pracuje v rámci filozofie riadenia rizík zvanej Active Risk Management ("ARM"). Filozofia a systém riadenia rizík sa vzťahujú k všeobecne prijímanému rámcu COSO-ERM. COSO-ERM využíva a podporuje pravidelný cyklus riadenia „plan-do-check-act“ a podporuje realizáciu strategických obchodných cieľov, ako aj súvisiace prevádzkové ciele, výkazníctvo a dodržiavanie predpisov. Systém riadenia rizík NN Životnej poisťovne pokrýva riziká od úrovne transakčných rizík v prevádzkových procesoch po potenciálne solventnosť ohrozujúce riziká. Systém riadenia rizík je integrálnou súčasťou riadiaceho a rozhodovacieho procesu a je považovaný za adekvátny rizikom, ktorým je poisťovňa vystavená. Systém je zameraný najmä na poisťné riziko v oblasti životného poistenia a pripoistenia a súvisiace investičné, compliance a operačné riziko.

Zodpovednosť za rámec systému vnútornej kontroly má predstavenstvo. Manažment na všetkých úrovniach rozhoduje koľko kontrol je postačujúcich. Manažment a audit, okrem iných zamestnancov, uplatňujú úsudok keď monitorujú a hodnotia systém vnútornej kontroly. NN Group systém vnútornej kontroly je založený na všeobecne akceptovanom COSO princípe – systéme riadenia podnikateľských rizík. Hlavné prvky systému vnútornej kontroly sú prostredie, organizácia a kontrolný cyklus rizík (Risk Control Cycle).

Systém vnútornej kontroly, štruktúra identifikácie rizík a kontrol NN Životnej poisťovni je založená na troch líniách obrany. Cieľom modelu troch línií obrany je poskytnúť pevný rámec riadenia finančných a nefinančných rizík prostredníctvom stanovenia a zavedenia troch „vrstiev“ identifikácie rizík s rozdielnymi rolami a zodpovednosťami.



Prvá línia obrany: predseda a členovia predstavenstva, ktorí spoločne tvoria obchodné rozhodnutia a ktorí majú primárnu zodpovednosť za výsledky, predaj, prevádzku, investície, dodržiavanie predpisov a riadenie rizík ovplyvňujúcich podnikanie Spoločnosti

Druhá línia obrany: nezávislý dohľad a podporné funkcie s hlavným zameraním na poistenie, trhové, operačné, právne a Compliance riziká. Funkcie dohľadu:

- vytvorenie politík, štandardov a pokynov, „best practice“ (ďalej „rámec“) pre ich špecifické rizika kontrolovaných oblastí;
- podporuje a objektívne a aktívne monitoruje riadenie rizík v celej Spoločnosti a koordinuje reportovanie rizík;
- podporuje prvú líniu obrany pri riadení rizika;
- má možnosť eskalácie v súvislosti s činnosťami, ktoré podľa druhej línie obrany predstavujú neprijateľné riziká pre poisťovňu.

Tretia línia obrany: interný audit. Interný audit poskytuje nezávislé ubezpečenia o účinnosti obchodných a podporných procesov Spoločnosti, vrátane jej riadenia, kvality riadenia rizík a kvality vnútorných kontrol. Interný audit hodnotí prvú líniu a druhú líniu obrany.

Ďalším veľmi významným prvkom v systéme riadenia rizika je kapitálová požiadavka, nakoľko jej nedodržanie by mohlo mať katastrofálny dopad pre poisťovňu. V tabuľke nižšie, vidíme kapitálovú požiadavku na jednotlivé riziká a ako je splnená kapitálová požiadavka v NN Životná poisťovňa, a. s.

Tabuľka č. 5: Kapitálová požiadavka NN Životnej poisťovne⁵³

v tis. eur	
Trhové riziko	
Riziko zlyhania protistrany	
Upisovacie riziko životného poistenia	
Upisovacie riziko zdravotného poistenia	
Upisovacie riziko neživotného poistenia	
Základná kapitálová požiadavka na solventnosť	
Operačné riziko	

Z uvedeného je zrejmé, že NN Životná poisťovňa, a. s. je kapitálovo taktiež silná a minimálnu kapitálovú požiadavku na solventnosť spĺňa až na 261 %. Z čoho vyplýva, že v prípade nastátia nepriaznivej udalosti zostane NN Životná poisťovňa, a. s. stabilná a dokáže pokračovať vo svojej činnosti.

⁵³ https://www.nn.sk/archiv/sk-nn/pravne_ustanovenia/situacia_nn_zp.PDF

Formy diverzifikácie v NN Životná poisťovňa

Tak ako AEGON Životná poisťovňa, a. s. aj NN Životná poisťovňa, a. s. využíva na rozloženie rizika výlučne zaistenie. Poisťovňa postupuje zaistovateľom podiely na rizikách vyplývajúcich z bežnej činnosti za účelom zníženia možných čistých strát prostredníctvom diverzifikácie rizika úmrtnia a morbidity. Aktíva, pasíva, výnosy a náklady vyplývajúce zo zaistných zmlúv sú prezentované oddelene od aktív, pasív, výnosov a nákladov vyplývajúcich zo súvisiacich poistných zmlúv, pretože zaistné zmluvy nezbavujú NN Životnú poisťovňu priamych záväzkov voči poisteným. Len práva vyplývajúce zo zmlúv, v ktorých dochádza k prenosu významného poistného rizika, sú vykazované ako aktíva vyplývajúce zo zaistenia.

Zaistné (postúpené poistné) vyplývajúce zo zaistných zmlúv je vykazované ako náklad na rovnakom základe, ako sa vykazuje poistné pre súvisiace poistné zmluvy. Zaistné je vykazované ako náklad počas doby trvania zaistného krytia na základe očakávaného priebehu zaistených rizík.

Aktíva vyplývajúce zo zaistenia sú oceňované v súlade s podmienkami platných zaistných zmlúv metódami, ktoré sú podobné ako metóda ocenenia rezerv na poistné plnenia. Pre nahlásené poistné udalosti je odhad vykonaný za aktuálnych zaistných podmienok platných pre danú poistnú udalosť. Pre vzniknuté, ale nenahlásené udalosti je odhad aktív vyplývajúcich zo zaistenia odhadnutý aktuárskymi postupmi z historických údajov. Aktíva vyplývajúce zo zaistenia predstavujú podiel zaistovateľa na rezervách vyplývajúcich z poistných zmlúv.

Aktíva vyplývajúce zo zaistenia sú posudzované z hľadiska zníženia hodnoty (angl. impairment test) ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Hodnota aktíva sa považuje za zníženú, ak existujú objektívne dôkazy vyplývajúce z udalosti, ktorá nastala po prvotnom účtovaní, že poisťovňa nebude schopná realizovať ich účtovnú hodnotu a vplyv tejto udalosti na sumy, ktoré poisťovňa obdrží od zaistovateľa, je spoľahlivo merateľný.

NN Životná poisťovňa spolupracuje s dvoma zaistovateľmi: Swiss Reinsurance Company, Zürich, Switzerland (ďalej len Swiss Re) NN Re (Netherlands) N.V., The Hague, the Netherlands (ďalej len NN Re).

Graf č. 2: Postúpené riziká zaist'ovateľom v spoločnosti NN Životná poisťovňa



V porovnaní so životnou poisťovňou AEGON, NN Životná poisťovňa využíva ešte menej diverzifikáciu rizika. Graf ktorý bol vypracovaný na základe údajov z účtovnej závierky jasne ukazuje, že životná poisťovňa všetky riziká znižuje vo svojej réžii.

Poisťovňa aktívne reaguje na súčasné riziká dnešnej doby, kedy sa zvyšuje riziko terorizmu na území Slovenskej republiky a to tak, že v priebehu roka 2016 zvýšila časť zaistenia práve z dôvodu pasívneho terorizmu. No napriek zvýšeniu zaistenia, stále v prípade NN Životná poisťovňa, a. s. ide len o minimálnu časť prenosu rizika.

NN Životná poisťovňa, a. s. tak ako AEGON, a. s. sa prioritne zaoberá životným poistením a z toho vyplýva aj nízka hodnota rizík v zaistení, nakoľko pri životnom poistení upisovacie riziko prevažne preberajú partneri poisťovne a investičné riziko z poisťných zmlúv nepreberá poisťovňa, ale poistený. Z tohto titulu, životná poisťovňa, nemá až tak veľkú motiváciu o prenos svojich rizík do zaistenia.

3.3. Formy diverzifikácie rizika v Kooperatíva poisťovňa, a. s.

Prvá súkromná univerzálna poisťovacia spoločnosť na Slovensku, KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, bola založená 30. októbra 1990. Majoritným akcionárom je jedna z najvýznamnejších poisťovní v Rakúsku, Vienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe, so zastúpením v strednej a východnej Európe.

Univerzálna poisťovacia spoločnosť Kooperatíva poisťovňa, a. s. , vykonáva na území Slovenskej republiky:

- poisťovaciu činnosť v životnomi neživotnom poistení,
- činnosti samostatného finančného agenta,
- zaistovaciu činnosť pre poisťný druh neživotného poistenia.

Predstavenstvo spoločnosti vymedzilo postavenie a pôsobnosť funkcie riadenia rizík v rámci organizačnej štruktúry spoločnosti, za účelom zabezpečenia systému riadenia rizík v rámci systému správy a riadenia spoločnosti. Nositeľ funkcie riadenia rizík je priamo podriadený predstavenstvu spoločnosti.

Spôsob riadenia rizík

Neoddeliteľnou súčasťou stratégie riadenia rizík je vlastné posúdenie rizík a solventnosti, ktoré spája kvantitatívne a kvalitatívne výsledky riadenia rizík. Vlastné posúdenie rizík a solventnosti je dôležitou časťou integrovaného plánovacieho procesu a má vplyv na strategické a obchodné rozhodovanie. Vlastné posúdenie rizík a solventnosti spája niekoľko procesov, a to procesy od plánovania obchodnej činnosti, po každodenné riadenie rizík. Hlavné vstupy pre vlastné posúdenie rizík a solventnosti sú obchodná stratégia a stratégia rizík, ale aj operačné obchodné plány - tieto tri zložky tvoria hlavné predpoklady pre správne posúdenie rizík a solventnosti.

Proces vlastného posúdenia rizík a solventnosti má v spoločnosti nasledujúce kľúčové charakteristiky:

- procesy vlastného posúdenia rizika a solventnosti sú prispôsobené povahe, rozsahu a zložitosti rizík obsiahnutých v činnosti spoločnosti,
- výsledky procesu vlastného posúdenia rizika a solventnosti používa spoločnosť ako neoddeliteľnú súčasť systému riadiacich procesov a rozhodovania,
- proces vlastného posúdenia rizika a solventnosti je primerane zdokumentovaný,
- všetky závažné ako aj potenciálne významné riziká, ktorým je spoločnosť počas bežného plánovacieho obdobia obchodnej činnosti vystavená, sú zohľadňované,

tiež sa jasne rozlišuje medzi zaobchádzaním s merateľnými a nemerateľnými rizikami,

- proces sa pravidelne posudzuje a hodnotí,
- proces posúdenia rizík a solventnosti sa orientuje na budúcnosť, minimálne v časovom horizonte zhodnom s plánovacím procesom.

V súlade s ORSA zásadami sa spoločnosť zameriavala počas ORSA procesu 2016 na nasledovné zložky:

- analýza pozície solventnosti - v analýze boli identifikované riziká, ktorým spoločnosť čelí a pravdepodobne bude čeliť pri realizovaní svojej obchodnej činnosti a ktoré prípadne môžu ovplyvniť solventnosť po celé obdobie plánovania,
- analýza vlastného profilu rizík - riziká sa identifikujú a posudzujú v súlade s pravidelnou inventarizáciou rizík. Analýza podáva informácie o tom, či je riziko kryté výpočtom kapitálovej požiadavky na solventnosť (bežný model alebo čiastočný vnútorný model) alebo či sa riziká hodnotia inými metódami (kvalitatívne hodnotenia, alternatívne kalkulácie, odborné posudky),
- testovanie citlivosti - výsledky kapitálovej požiadavky na solventnosť k 31. 12. 2015 pre jednotlivé kategórie rizík boli podrobené testovaniu citlivosti. Boli testované citlivosti trhového rizika, životného upisovacieho rizika a neživotného upisovacieho rizika. Výsledky majú ukázať, aký vplyv majú záťažové testy na solventnosť spoločnosti,
- analýza scenárov, vykonanie reverzných záťažových testov - v tomto kroku spoločnosť realizovala záťažové testy na preverenie svojej odolnosti voči významným identifikovaným rizikám, realizovateľnosti obchodných plánov a solventnosti pri nepriaznivých podmienkach v priebehu trojročného obdobia plánovania obchodnej činnosti. Realizovateľnosť obchodných aktivít sa testovala na základe dvoch scenárov a dvoch reverzných záťažových testov,
- plánovanie budúcich potrieb solventnosti (a začlenenie výsledkov ORSA do procesu plánovania spoločnosti) - na základe obchodných plánov pre roky 2016-2019 spoločnosť naprojetovala budúce potreby solventnosti,
- analýza materiálnych rizík s ohľadom na ciele spoločnosti - spoločnosť pre svoje ciele stanovila tri najvýznamnejšie riziká, ktoré by mohli mať vplyv na jej obchodné výsledky a analyzovala ich.

Spoločnosť zriadila Komisiu pre riadenie rizík, kde sa pravidelne informuje aj o čiastočnom vnútornom modeli. Predsedom komisie je funkcia riadenia rizík, zasadá kvartálne a jej hlavné úlohy, pozícia a rozsah sú popísané v štatúte a rokovacom poriadku Komisie pre riadenie rizík.

Ciele a úlohy Komisie pre riadenie rizík sú najmä:

- včasné rozpoznanie rizík, ktoré by mohli ohroziť výkon činnosti spoločnosti alebo jej finančné zdroje vrátane koncentrácie rizík,
- systematická a štruktúrovaná analýza rizík,
- riadenie rizík,
- upozorňovanie na existenciu rizika na všetkých hierarchických úrovniach spoločnosti a vytvorenie platformy pre komunikáciu medzi držiteľmi rizík a riadením rizík,
- integrácia držiteľov rizík do činností týkajúcich sa riadenia rizika,
- navrhovanie preventívnych a včasných opatrení, ako aj ich implementácie na minimalizovanie existujúcich rizík,
- včasná a efektívna reakcia na vzniknuté riziká prostredníctvom presne zadefinovaných procesov, postupov a opatrení,
- implementácia opatrení na zmiernenie rizík,
- podpora predstavenstva spoločnosti prostredníctvom predkladaných informácií súvisiacich s existujúcimi alebo hroziacimi rizikami a
- vypracovanie správy o rizikách a jej predloženie predstavenstvu spoločnosti.

Komisia je oprávnená najmä:

- vyžiadať si v rámci spoločnosti údaje potrebné pre plnenie svojich úloh,
- pozývať na svoje zasadnutie zamestnancov spoločnosti a klásť im otázky,
- informovať predstavenstvo spoločnosti o existujúcich rizikách

Kapitálová požiadavka

Pre plánovanie a riadenie kapitálovej požiadavky využíva predstavenstvo spoločnosti

pravidelné analýzy a plány v oblasti budúceho vývoja obchodnej a investičnej činnosti. V rámci plánovacieho procesu sa zohľadňuje zmena objemu obchodu, jeho štruktúry alebo rizikových faktorov, ktoré môžu ovplyvniť profitabilitu, riziká a potrebu kapitálu. Výstupy z analýzy posúdenia dostatočnosti kapitálu sa kombinujú s obchodnými plánmi spoločnosti na nasledujúce obdobia, ktoré sú pripravované úsekom controllingu s cieľom stanoviť prípadné dodatočné požiadavky na kapitál a jeho distribúciu v budúcnosti.

Tabuľka č. 6: Kapitálová požiadavka v poisťovni Kooperativa⁵⁴

(tis. EUR)	
Vlastné zdroje	
Požadovaný kapitál na solventnosť	
Pokrytie požadovaného kapitálu na solventnosť vlastnými zdrojmi	
	0
Trhové riziko	8
Životné riziko	3
Neživotné riziko	6
Zdravotné riziko	
Riziko zlyhania protistrany	1
Riziko nehmotného majetku	

Kapitálovú požiadavku poisťovňa Kooperativa splnila na 257%, ako môžeme vidieť v tabuľke. Z čoho vyplýva, že v prípade nečakaného výkyvu niektorého z rizík je schopná poisťovňa vykonávať svoju činnosť naďalej bez významného ohrozenia.

⁵⁴ <https://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1462968375988.pdf>

Formy diverzifikácie v poisťovni KOOPERATIVA

Medzi najvýznamnejšie techniky zmierňovania rizika patrí zaistenie. Zaistenie je centrálnym nástrojom na:

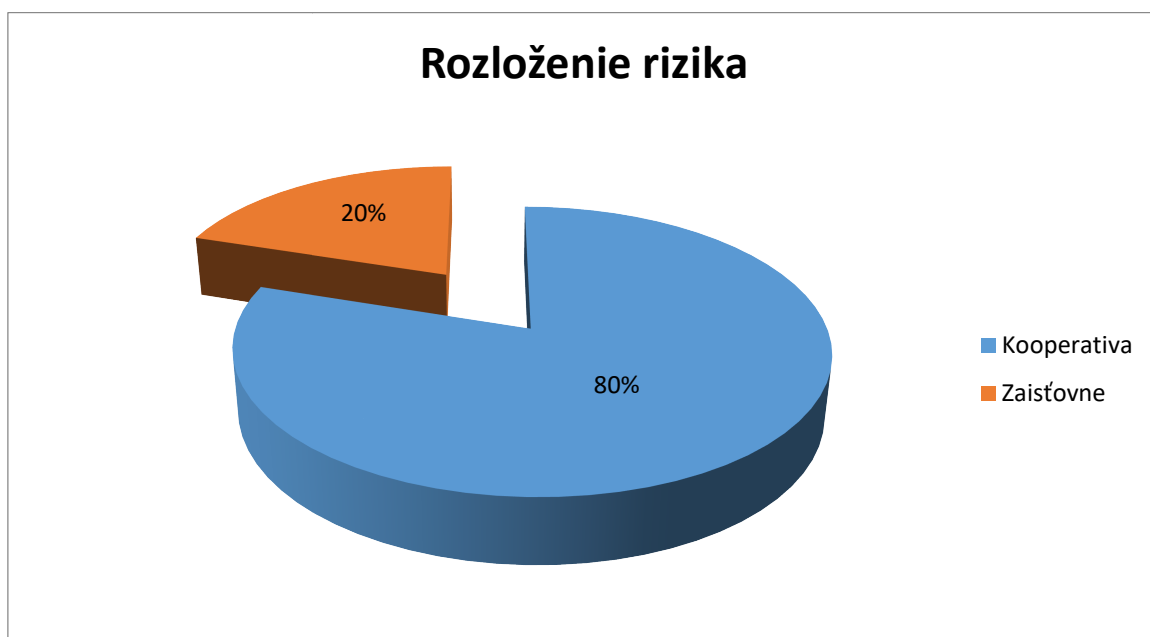
- ochranu pred významnými škodovými udalosťami, predovšetkým v oblasti neživotného poistenia,
- presadzovanie a podporu silnej obozretnosti voči rizikám, spoločne s jednoznačne definovaným riadením rizík vo všetkých obchodných oblastiach.

Zaistný program bol zostavený konzervatívnym spôsobom a v súlade s koncernovou stratégiou Vienna Insurance Group (ďalej len „VIG“) s cieľom obmedziť riziko finančnej straty a ochrániť vlastné kapitálové zdroje.

Zaistný program spoločnosti bol založený na kombinácii zaistných zmlúv s externými zaistovateľmi a zaistných zmlúv v rámci skupinovej spolupráce s VIG Re zajišťovnou, a. s. a VIG Holdingom. Medzi najdôležitejších a zároveň tradičných partnerov mimo skupiny VIG aj naďalej patrili zaistovne SCOR, Swiss Re, Hannover Re, a pod., ktorých finančná sila a rating dáva dostatočnú garanciu plnenia si záväzkov.

Na krytie prírodných katastrof spoločnosť využívala skupinové zaistenie, ktoré zabezpečuje krytie až do výšky 250-ročnej škody a spĺňa požiadavky vyplývajúce z regulatívneho rámca Solvency II.

Graf č. 3: Postúpené riziká zaist'ovateľom v Kooperativa



Z grafu jasne vyplýva, že v porovnaní s predchádzajúcim poisťovňami Kooperativa využíva zaistenie vo väčšej miere, napriek tomu že kapitálovú požiadavku má tiež splnenú viac než na 100%. Usudzujeme, že príčinou takéhoto rozloženia rizika, je z titulu univerzálnej poisťovne. Keďže univerzálna poisťovňa, má vo svojom portfóliu neživotné poistenie, ktoré má v niektorých prípadoch omnoho väčšie škodové dopady.

Kooperativa poisťovňa, a. s. pristupuje zodpovedne a obozretne k riadeniu všetkých rizík, ktorým je vystavená. Poisťovňa monitoruje, znižuje alebo úplne eliminuje riziká, ktoré vyplývajú priamo z poisťovacej činnosti alebo z investovania finančných prostriedkov.

3.4. Formy diverzifikácie rizika v Allianz–Slovenská poisťovňa, a. s.

Je najväčšou univerzálnou poisťovňou na Slovensku. Ponúka škálu inovatívnych poisťných produktov: od životného a úrazového poistenia cez poistenie privátneho majetku a poistenie motorových vozidiel až po poistenie priemyslu a podnikateľov. Patrí do poisťovacej skupiny Allianz Societas Europaea (ďalej aj „Allianz SE“).

Spôsob riadenia rizík

Riadenie rizika v Allianz – Slovenská poisťovňa (ďalej len „ASP“) je vykonávané tak, aby vytváralo pridanú hodnotu, a to súčasným posudzovaním výnosov a podstupovaného rizika.

Riadenie rizík je súčasťou všetkých obchodných činností ASP, keďže ako poskytovateľ obchodných služieb považuje túto činnosť za jednu z hlavných úloh. Kľúčovými prvkami systému riadenia rizika v spoločnosti ASP sú:

- Podpora silnej kultúry riadenia rizika prostredníctvom robustnej štruktúry správy a riadenia rizika;
- Začlenenie posudzovania rizika a kapitálových potrieb do procesov riadenia a rozhodovania prostredníctvom alokácie kapitálu a pridelením rizika jednotlivým segmentom obchodnej činnosti.

Celkový systém riadenia rizík tak zabezpečuje identifikáciu, analýzu, posúdenie a riadenie rizík v spoločnosti. Rizikový apetít je postavený na jasnej rizikovej stratégii a štruktúre limitov. Podrobné sledovanie a reportovanie rizík umožňujú včasné rozpoznanie odchýlky mimo rizikovej tolerance ASP a jej nápravu.

Riziková stratégia zohľadňuje všeobecný prístup k riadeniu všetkých materiálnych rizík, ktoré vznikajú pri výkone podnikateľskej činnosti a pri dosahovaní obchodných cieľov spoločnosti. Rizikový apetít rozvíja rizikovú stratégiu prostredníctvom stanovenia špecifických úrovní miery tolerance rizika pre všetky materiálne kvantifikovateľné aj nekvantifikovateľné riziká. V ASP existuje jednotný systém limitov, ktorý pomáha vytvárať zhodu s rizikovým apetítom a riadiť riziko koncentrácie. Systém limitov je, pokiaľ je to možné, založený na relevantných výsledkoch výpočtu kapitálovej požiadavky na solventnosť (rizikového kapitálu) a je doplnený aj o operatívne limity založené na účtovných alebo pozičných informáciách.

Riadenie rizík je, v čo najväčšej miere, priamou súčasťou obchodných procesov, vrátane procesov zahrňujúcich strategické, taktické alebo každodenné rozhodovanie s dopadom na rizikový profil ASP.

Riziková stratégia ASP je integrovaná do obchodného rozhodovacieho procesu, keďže rizikový profil spoločnosti je súčasťou diskusie počas plánovania.

Tento proces podporuje:

- konzistenciu medzi obchodnou a rizikovou stratégiou,
- súlad plánovaných obchodných cieľov s rizikovou stratégiou.

Všetky obchodné rozhodnutia, ktoré môžu mať významný dopad na rizikový profil ASP (pravidelné aj ad-hoc rozhodnutia) a všetky rozhodnutia predstavenstva ASP sú zdokumentované včas a takým spôsobom, aby bolo možné posúdiť všetky významné dopady na postupované riziká.

Efektívny systém riadenia rizík je v ASP dosiahnutý tým, že sú nastavené štandardy a pravidlá súvisiace s organizáciou spoločnosti a jej organizačnou štruktúrou, rizikovou stratégiou a apetítom, internými normami, systémom limitov, dokumentáciou a reportovaním. Tieto štandardy a pravidlá zabezpečujú presný a včasný tok informácií súvisiacich s rizikami, disciplinovaný prístup k prijímaniu rozhodnutí a ich realizácii.

Predstavenstvo ASP formuluje tieto štandardy a pravidlá, obchodné ciele a k nim zodpovedajúcu, konzistentnú rizikovú stratégiu. Kľúčové prvky systému riadenia rizík, ktorý napomáha napĺňaniu týchto stratégií, sú nastavené v ASP prostredníctvom zásad pre riadenie rizík, ktoré schvaľuje predstavenstvo. ASP má, ako súčasť efektívneho systému riadenia rizík, predstavenstvom zriadené výbory, ktoré plnia špecifické úlohy v oblasti riadenia rizík, napr. Finančný výbor ASP a Výbor pre riadenie rizík a ďalšie. Stručné informácie o úlohách týchto výborov sú uvedené v predchádzajúcich kapitolách.

Všeobecným princípom systému riadenia rizík v ASP je, že prvou líniou obrany sú obchodní a prevádzkoví manažéri, prijímajúci obchodné a prevádzkové rozhodnutia. Sú, v prvom rade, zodpovední za rizikovosť a výhodnosť svojich rozhodnutí. Druhou líniou obrany sú nezávislé, dohľadové funkcie ako funkcia riadenia rizík, aktuárska funkcia, funkcia Compliance a právna funkcia. Treťou líniou obrany je interný audit.

ASP, ako súčasť systému riadenia rizík, vykonáva vlastné posúdenie rizika a solventnosti (ORSA). ORSA komplexne hodnotí všetky riziká vyplývajúce z obchodnej činnosti ASP s cieľom zistiť, či súčasný, ako aj predpokladaný budúci kapitál, bude dostatočný na nepretržité plnenie kapitálovej požiadavky stanovenej zákonom o poisťovníctve.

Kapitálová požiadavka

Kapitálová požiadavka na solventnosť je hlavným parametrom používaným na definovanie veľkosti rizika v rámci hodnotenia solventnosti. Slúži ako kľúčový indikátor v procese rozhodovania manažmentu a riadenia rizík s prihliadnutím na stanovenú alokáciu kapitálu a platné limity.

ASP spĺňa zákonnú požiadavku na kapitálovú solventnosť nadštandardne, keďže jej vlastné zdroje sú na úrovni 401,88 mil. EUR. Kapitálová primeranosť poisťovne dosiahla na konci roka 2016 úroveň 207%.

Tabuľka č. 7: Kapitálová požiadavka v ASP⁵⁵

v tis. EUR	rok 2016
Minimálna kapitálová požiadavka na solventnosť pre trhové riziko	79 000
Kapitálová požiadavka na solventnosť pre trhové riziko	194 200
Vlastné zdroje	401 880

Formy diverzifikácie v ASP

ASP taktiež využíva na externú diverzifikáciu rizika len zaistenie. Za účelom znižovania miery upisovacieho rizika, ktorým je spoločnosť vystavená, má ASP dohodnutý s inými poisťovateľmi/zaistovateľmi rozsiahly zaistný program v podobe obligatórnych zaistných zmlúv pre konkrétne odvetvia, zaistných zmlúv na krytie katastrofických rizík a fakultatívnych zaistných zmlúv pre vybrané poistné zmluvy. Základné parametre týchto zaistných zmlúv sú revidované a prerokované so zaistovateľmi na ročnej báze, berúc do úvahy rizikový apetít a rizikový profil spoločnosti.

Zaistný program Allianz - SP je založený na kombinácii zaistných zmlúv prioritne v rámci skupiny Allianz a zaistných zmlúv s externými zaistovateľmi. Allianz - Slovenská poisťovňa spolupracuje v súlade s internými smernicami s takými zaistovateľmi, ktorí dosiahli podľa agentúry Standard & Poor's rating A a vyšší (pre krátkodobý obchod) a rating A+ a vyšší (pre dlhodobý obchod, ako napr. zodpovednostné poistenia).

Okrem externých zaistovateľov sa spoločnosť zaisťuje taktiež u sesterských spoločností (špecializované riziká ako napríklad pohľadávky alebo cestovné poistenie, prípadne zaisťovanie medzinárodných programov) a u materskej spoločnosti.

⁵⁵ Vlastné spracovanie

Graf č. 4: Postúpené riziká zaist'ovateľom v Allianz - SP



Allianz – SP vo vzťahu k diverzifikácii rizika využíva taktiež iba zaistenie, ako sme už vyššie uviedli kapitálová požiadavka na solventnosť bola v roku 2016 splnená, dokonca vlastné imanie prekročilo požiadavku o 107% a teda ASP je schopné pokryť všetky riziká ktoré by mohli vzniknúť, nad rámec predpokladaných rizík.

Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. je najväčšia univerzálna poisťovňa na slovenskom trhu. Keďže ASP je dostatočne silná poisťovňa, nevyžaduje si jej prevádzka rozsiahle diverzifikačné nástroje, no na druhej strane zodpovedá za množstvo poisťných zmlúv a v prípade, že by nastali katastrofické udalosti, mohlo by to spôsobiť enormné problémy napriek tomu, že je ASP tak silná poisťovňa. Z tohto dôvodu aj poisťovňa Allianz – SP, využíva na diverzifikáciu rizika zaistenie, takmer 30%.

3.5. Porovnanie životných a neživotných poisťovní z hľadiska diverzifikácie

Na základe získaných údajov z výročnej správy a správy o finančnom riadení a solventnosti, sme si vypracovali porovnanie hospodárskeho výsledku, počtu uzavretých

poistných zmlúv, kapitálovej požiadavky a rozsahu zaistenia v oboch životných poisťovniach za rok 2016.

Tabuľka č. 8: Porovnanie životných poisťovní⁵⁶

AEGON	NN Životná poisťovňa
Vlastné imanie poisťovne v tis. €	
26 238	54 078
Hrubé predpísané poistné v tis. €	
46 609	74 512
Kapitálová požiadavka v tis. €	
31 534	26 080
Poistné postúpené na zaistovateľa v tis. €	
1271	746

Porovnaním životných poisťovní sme zistili, že z hľadiska efektivity, napriek tomu že poisťovňa AEGON, a. s. je menšia, má hrubé predpísané poistné len o 37% menšie ako NN Životná poisťovňa, a. s. napriek tomu že je až o 48,5% väčšia ako AEGON, a. s. Z uvedeného vyplýva, že AEGON, a. s. je vystavená väčšiemu riziku, ktoré je nutné minimalizovať a preto rastie potreba zvýšenia kapitálovej požiadavky a poistného postúpeného do zaistenia.

Aby sme mohli porovnať, životné a neživotné poisťovne s cieľom analýzy diverzifikácie rizika, taktiež si musíme kvantifikovať vlastné imanie, hrubé predpísané poistné, kapitálovú požiadavku a postúpené poistné na zaistovateľa pri našich analyzovaných neživotných poisťovniach Kooperativa poisťovňa, a. s. a Allianz – Slovenská poisťovňa, a.s.

⁵⁶ Vlastné spracovanie podľa údajov z výročných správ a správ o solventnosti poisťovní AEGON, a. s. a NN Životná poisťovňa, a. s.

Tabuľka č. 9: Porovnanie životných poisťovní⁵⁷

ALLIANZ – SP	KOOPERATIVA
Vlastné imanie poisťovne v tis. €	
412 324	308 380
Hrubé predpísané poistné v tis. € v životnom poistení	
206 000	201 976
Hrubé predpísané poistné v tis. € v neživotnom poistení	
346 400	258 710
Kapitálová požiadavka v tis. €	
194 200	128 783
Poistné postúpené na zaistovateľa v tis. €	
63 654	93 131

Allianz – SP je jednoznačne najväčšia univerzálna poisťovňa na slovenskom poistnom trhu. Svoje prvenstvo má tak v životnom ako aj neživotnom poistení. Z tabuľky jasne vyplýva, že poisťovňa Allianz – SP, využíva svoje zdroje efektívnejšie a to ako aj v životnom poistení tak i neživotnom. Napriek tomu, že má Allianz – SP väčšie vlastné imanie, je vyššia aj kapitálová požiadavka na solventnosť. Jedným z dôvodov je vyššie predpísané poistné, no ďalším faktorom je práve zaistenie, ktoré je v porovnaní s Kooperatívou menšie, napriek vyššiemu predpísanému poistnému. Analyzované univerzálne poisťovne so životnými poisťovňami, nemožno porovnávať z hľadiska ekonomických výsledkov v celých číslach, nakoľko nevznikli v rovnakom období. Avšak môžeme porovnávať percentuálny podiel zaistenia na poistnom.

⁵⁷ Vlastné spracovanie podľa údajov z výročných správ a správ o solventnosti poisťovní Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. a Kooperativa poisťovňa, a. s.

Tabuľka č. 10 Percentuálne porovnanie zaistenia životných a neživotných poisťovní⁵⁸

Poisťovňa	Percentuálny podiel zaistenia na poistnom
Aegon, a. s.	2,72 %
NN Životná poisťovňa, a. s.	1,00 %
Allianz – SP, a. s.	11,52 %
Kooperativa poisťovňa, a. s.	20,12 %

Univerzálne poisťovne, využívajú zaistenie vo väčšej miere, napriek tomu, že majú väčšie vlastné imanie a to práve z toho dôvodu, že na neživotné poistenie vplývajú katastrofické riziká, ktoré dávajú univerzálne poisťovne do zaistenia. Pričom v životných poisťovniach je zaistenie využívané ako nástroj na zníženie rizika a s tým súvisí aj zníženie potreby kapitálovej požiadavky.

⁵⁸ Vlastné spracovanie

Záver

Poist'ovňa je podnikateľský subjekt, ktorý je prioritne určený na preberanie rizík od svojich klientov, okrem prebratých poistných rizík ma poist'ovňa i vlastné riziká ktorým musí tiež venovať náležitú pozornosť, preto je nevyhnutné aby mali poist'ovne nastavené správne riadenie rizík.

Nadnárodná legislatívna úprava pre potreby harmonizácie poistného trhu upravuje činnosť poist'ovní cez Medzinárodné účtovné štandardy IAS a IFRS. Hlavným projektom ktorý upravuje riadenie rizík je Solvency II, ktorý poist'ovne aplikovali od roku 2016 a preto sme analyzovali riadenie rizík podľa Solvency II práve rok 2016.

Cieľom práce bola analýza diverzifikácie rizika v súčasných podmienkach Slovenskej republiky vo vybraných životných a univerzálnych poist'ovniach. Pri plnení nášho cieľu sme vychádzali prioritne zo správ o finančnom riadení a solventnosti, ktorých zostavenie je povinnosťou pre poist'ovne od prijatia Solvency II a výročných správ. Čiastkovým cieľom práce bola analýza systému riadenia rizika. Systém riadenia rizika mala každá poist'ovňa detailne vypracovaný. Každá poist'ovňa mala odlišne nastavený systém riadenia rizík, no s rovnakým účelom minimalizovať riziko. Ďalším čiastkovým cieľom bola analýza kapitálovej požiadavky vo vybraných poist'ovniach. Počas analýzy sme zistili, že poist'ovne svoje poistné a finančné riziko minimalizovali vo vlastnej réžii natoľko, že iné formy diverzifikácie nevyužívajú okrem zaistenia.

Pri porovnávaní životných a univerzálnych poist'ovniach a dospeli sme k záveru, že univerzálne poist'ovne využívajú zaistenie vo väčšej miere a to z toho dôvodu, že na seba prenášajú väčšie riziko.

Všetky analyzované poist'ovne sú stabilné a pripravené, pre prípad vzniku rizika, hlavne preto, že majú nadmieru veľké vlastné imanie a teda kapitálová požiadavka je splnená v niektorých prípadoch viacnásobne, no i tak istú časť postupujú do zaistenia, dôvodom zaistenia je hlavne riziko externých udalostí.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné publikácie

- [1] HORÁKOVÁ, G. – PÁLEŠ, M. – SLANINKA, F., 2015 *Teória rizika v poistení*. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o. 424 s. ISBN 978-80-8168-273-5
- [2] LITTVOVÁ Z. – MARKO P. – VACHÁLKOVÁ I., 2012. *Riziko v poisťovníctve*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0
- [3] KRÁTKA, Z., 2007. *Zaistenie*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0
- [4] MAJTÁNOVÁ, A. aj. 2005, *Poisťovníctvo*, Bratislava: Ekonóm, 2005.
- [5] MELUCHOVÁ, J. 2009. *Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS*. Bratislava: Iura Edition, 2009. s.37,38. ISBN 978-80-8078-278-8
- [6] MAJTANOVA, A – VACHALKOVA, I., 2009 *Solventnosť – nové trendy v riadení poisťovní*, Bratislava Iura Edition ISBN 978-80-8078-261-0
- [7] KOŠČO, T. 2005, *Riziko a poisťovníctvo*, Nitra: SPU ISBN 80-8069-008-1
- [8] LITTVOVÁ Z. – MARKO P. – VACHÁLKOVÁ I., 2012. *Riziko v poisťovníctve*, Bratislava: Ekonóm ISBN 978-80-225-3385-0
- [9] CHOVAN, P. 2006. *Poisťovníctvo v kocke*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská asociácia poisťovní, 2006. 359 s. ISBN 80-967410-1-2
- [10] DAŇHEL, J. – DUCHÁČKOVÁ, E. – KAFKOVÁ, E. 2006. *Poisťovníctvo – Teória a prax*. Praha: Ekopress, s.r.o., 2006. 288 s. ISBN 80-86929-19-1
- [11] MELUCHOVÁ, J. 2012. *Spolupoistenie a zaistenie ako forma diverzifikácie rizika*. In *Vývojové trendy v účtovníctve a audítorstve – symbióza teória a prax*. Bratislava: EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-4011-7, s. 80-84
- [12] PÁLEŠ, M., 2016 *Aktuárstvo v režime Solventnosť II*, Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava ISBN 978-80-225-4288-3

Právne normy

- [13] Zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- [14] Zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- [15] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
- [16] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
- [17] IFRS 4 – Poistné zmluvy

- [18] IFRS 7 – Finančné nástroje: zverejňovanie
[19] Koncepčný rámec pre finančné vykazovanie (IFRS)

Elektronické zdroje

- [20] <https://www.poistenie.sk/zaistovna>
[21] <http://maag.euba.sk/documents/KonkurencieschopnostpoistovninatrhuEuropskejunie.pdf>
[22] http://kbdesign.sk/cla/eu_pravo_na_slovensku/original/13%20VPsluziebPJK.htm
[23] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:392:0001:0145:SK:PDF>
[24] <https://www.pwc.com/cz/cs/ucetnictvi/ifrs-clanky-2005/ifrs-4-pojistne-smlouvy.html>
[25] http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Solventnost_II.pdf
[26] <http://www.nextfuture.sk/poistovne/clanky/Novy-zakono-poistovnictve-prinasa-zmeny-v-PZP-aj-europske-pravidla>
[27] <https://www.poistenie.sk/lexikon/poistne-riziko>
[28] <http://maag.euba.sk/documents/teoriapoistenia.pdf>
[29] http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/arc/2005-11-30-annex-ifrs7_en.pdf
[30] <http://eur-lex.europa.eu/>
[31] <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=12.pdf>
[32] <http://poisti.to/pa/?stranka=slovník&menu=4&z=4>
[33] https://www.aegon.sk/siteassets/media/files/onas/sfcr/sfcr_sk_2016_web.pdf
[34] https://www.nn.sk/archiv/sk-nn/pravne_ustanovenia/situacia_nn_zp.PDF
[35] <https://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1462968375988.pdf>
[36] <https://www.aegon.sk/Home/O-nas/Aegon-Slovensko/Zivotna-poistovna/sprava-o-solventnosti-a-finannom-stave/>
[37] https://www.aegon.sk/siteassets/media/files/onas/vyroczne-spravy-dss/vyroczna-sprava-aegon-dss_2016.pdf
[38] https://www.nn.sk/archiv/sk-nn/tlacove_centrum/vz/vs_life_2016.pdf
[39] https://www.nn.sk/archiv/sk-nn/pravne_ustanovenia/situacia_nn_zp.PDF
[40] <https://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1515759710354.pdf>
[41] <https://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1517927199747.pdf>
[42] https://www.allianzsp.sk/tmp/image_cache/link/0000490019/VS_2016.pdf

- [43] https://www.allianzsp.sk/tmp/image_cache/link/0000487325/Sprava%20o%20solventnosti%20a%20financnom%20stave%20202016.pdf
- [44] <http://www.opoisteni.sk/poistny-trh/europska-legislativa/ifrs-17-poistnej-zmluvy-odpocet-do-roku-2021-zacal/>
- [45] <http://poistovne.sk/23015-sk/podstata-zaistenia.php>